

ƏBƏDİYAŞAR İNSAN

TƏHSİL

BAKİ – 2004

ƏBƏDİYAŞAR İNSAN

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
İşlər İdarəsinin
KİTABXANASI

«TƏHSİL» NƏŞRİYYATI
BAKİ – 2004

84.2 Az
Ə21

Buraxılışına məsul
Vilayət Muxtarov

Tərtibçilər
Səyadulla Kərimli, Əkbər Hüseynzadə

Redaktoru
Ənvər Manafov

Ə21 **Əbədiyaşar insan.** Bakı, "Təhsil", 2004. — 128 səh.

Kitabda Azərbaycan xalqının dahi oğlu, dünyanın böyük siyasətçisi, ümummilli liderimiz Heydər Əliyev haqqında dövlət, elm, mədəniyyət xadimlərinin, ayrı-ayrı iş adamlarının xatirələri, ürək sözləri və şairlərimizin ona ithaf etdiyi şeirlər və poemalar toplanmışdır.

Kitab Heydərsevərlər, Heydər Əliyev irsini tədqiq edənlər, habelə geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

84.2Az

Ə 4702060204 2004
053

© "Təhsil", 2004

ZƏMANƏMİZİN BÖYÜK ŞƏXSİYYƏTİ

(Ön söz əvəzi)

*O şəxslər həqiqətən böyükdürlər ki,
onların ürəyi hamı üçün döyünür.*

Romen Rollan

Böyük şəxsiyyətlərin vəfatı günəşin, ayın tutulmasına, dünyanın zülmətə qərq olmasına bənzəyir. Çünki bu insanlar irqindən, milliyyətindən asılı olmayaraq, hər kəs üçün eyni dərəcədə əzizdir, günəşdən, aydan, ulduzdan da əzəmətlidir. Bu mənada Heydər Əliyevin fiziki cəhətdən dünyadan köçməsi təkcə Azərbaycan xalqı üçün deyil, bütün dünya üçün itki oldu. ABŞ dövlət katibinin birinci müavini Riçard Armitac Heydər Əliyevlə bağlı deyib: «Heydər Əliyevin ölümü ilə dünya bir qədər də balacalaşdı». Bizcə bu sözlər Heydər Əliyevin vəfatı ilə bağlı deyilmiş ən məşhur kəlamlardan və ən dəqiq qiymətləndirmələrdən biridir.

Türk dünyasının görkəmli şəxsiyyətləri çox olub. Təbii ki, həmin şəxsiyyətlərin adı və əməlləri dünya durduqca yaşayacaq, gələcək nəsillərə örnək

olmaqla, onların yolunda əbədi məşələ çevriləcəkdir. Adı müasir bəşər tarixinə qızıl hərflərlə həkk olunmuş xalqımızın böyük oğlu, ümummilli liderimiz Heydər Əlirza oğlu Əliyev də məhz belələrindəndir. Əgər sual olunsun ki, türk dünyasının hansı görkəmli xadimlərinə ehtiram bəsləyirsən? Tərəddüd etmədən cavab verərdim ki, Mustafa Kamal Atatürkə və Heydər Əliyevə. Bu böyük şəxsiyyətlərin talelərində, həyat fəaliyyətlərində də oxşar cəhətlər çoxdur. Hər ikisi bacarıqlı sərkərdə kimi tanınır, hər ikisi dünya şöhrətli siyasətçi və diplomat kimi ürəklərə yol tapıb. Atatürk imperiya dövrünün bitdiyini hamıdan əvvəl hiss edərək, milli dövlət yaratdığı kimi Heydər Əliyev də SSRİ-nin ömrünü başa vurduğunu hamıdan əvvəl başa düşərək öz addımlarını gələcəyə müvafiq atdı. Qorbaçov rejimi kosmetik əməliyyatlarla o imperiyanı qoruyub saxlamaq istəyirdi. Amma Heydər Əliyev bunu hiss edib, öz torpağına qayıtdı.

Məlumdur ki, bir vaxtlar dünyada qüdrətli dövlət kimi tanınan Osmanlı imperiyası keçən əsrin əvvəllərində öz əzəmətini itirmiş, yarımüstəmləkə vəziyyətinə düşmüşdü. İri imperialist dövlətləri Türkiyəni öz aralarında bölüşdürmək üçün danışıqlar apararaq sazişlər bağlayırdılar. Elə bu zaman tanrı Türk xalqına fədakar bir oğul bəxş etdi. Bu, Mustafa Kamal Paşa idi. Türk xalqı müstəqil inkişaf yoluna qədəm qoydu.

Türkiyənin başına gətirilən bu fəlakətlərlə həmin yüzilliyin sonlarında məhz Azərbaycan da üz-üzə dayandı. Həm xaricdəki düşmənlərimiz, həm də öz içərimizdəki xain, mənsəbpərəst, hakimiyyət kürsüsünə can atanlar Azərbaycanı parçalamaq, zərrələrə bölmək fikrində idilər. Nəticədə torpaqlarımızın 20 faizi itirildi, şəhər və rayonlarımız, kəndlərimiz düşmən tapdağı altında qaldı, bir milyondan çox soydaşlarımızın taleyinə didərginlik yazıldı.

O zaman Türk xalqını əsarətdən qurtarmaq şərəfi, onların başı üstündəki qılıncı tutub saxlamaq Mustafa Kamal Atatürkə nəsib oldusa, yenidən suverenlik əldə etmiş Azərbaycanın üzərindəki qara buludları dağıtmaq, qardaş qırğınına səbəb ola biləcək vətəndaş müharibəsinin qarşısını almaq, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etmək, onu bütün dünyada tanıtmək şərəfi də Heydər Əliyevə nəsib oldu.

Görkəmli Fransız filosofu P.A.Holbax yazırdı: «Hakimiyyət yalnız o vaxt qüdrətli olur ki, təbiət onu əldə edən adama böyük alicənablıq, qüvvətli ruh, geniş ürək, dərin ağıl, yüksək təcrübə vermişdir». Bəli, Heydər Əliyev hələ gənc yaşlarından öz dərin ağılı, zəkası, apardığı uzaqgörən siyasəti ilə yaşadlarından fərqlənmişdi. Ömür yolu gələcək nəsillər üçün ibrətamiz salnamə olan bu böyük insan hələ gənc yaşlarından bütün həyatını doğma Azər-

baycanının çiçəklənməsinə, mənsub olduğu millətin şərəf və ləyaqətinin müdafiəsinə sərf etmiş, bunu fəaliyyətinin hər bir anında konkret əməlləri ilə sübuta yetirmişdir.

Biz bu gün fəxrlə deyə bilərik ki, uzun illər həsrətində olduğumuz azadlığa, suverenliyə qovuşmuşuq. Dövlətimizin bayrağı neçə ildir ki, BMT-də, bir çox dünya əhəmiyyətli təşkilatlarda, ayrı-ayrı dövlətlərin səfirliklərində dalğalanır. Ölkəmiz demokratik bir inkişaf yolu tutub, onun dünyanın nəhəng dövlətləri sırasında öz səsi, öz yeri, öz seçimi var. Heç şübhəsiz ki, bütün bunlar Heydər Əliyevin ardıcıl, gərgin, ağır zəhmətinin sayəsində həyata keçirilmişdir. Heydər Əliyev həyatının mənasını canından artıq sevdiyi xalqına xidmətində görürdü. Hara baxırıqsa, ümummilli liderimizin yeri, izi görünməkdədir. Ölkəmizin ərazisində aparılan bütün tikinti – quruculuq işləri, iqtisadiyyatımızın inkişafı, kənd təsərrüfatının dirçəlişi, peşəkar ordunun yaranışı, mədəniyyətimizin, incəsənətimizin yüksəlişi məhz onun adı ilə bağlıdır. Bir zamanlar Fransa Respublikasının prezidenti Jak Şirak demişdi: «Azərbaycanın bəxti onda gətirib ki, bu ölkəyə Heydər Əliyev kimi böyük siyasi iradəyə, zəngin dövlətçilik təcrübəsinə malik, müdrik, uzaqgörən və nüfuzlu dövlət xadimi rəhbərlik edir».

Bu gün əminliklə deyə bilərik ki, o böyük insanın ömrü bitməyib. Nə qədər Azərbaycan var, onun

xalqı yaşayır, Heydər Əliyev həmişə xoş xatirələr və dərin minnətdarlıqla yad olunacaqdır.

Geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuş bu kitab Heydər Əliyev haqqında yazılan yüzlərlə kitablardan biridir. Lakin inanırıq ki, ümummilli liderimizin həyatının, ictimai-siyasi və diplomatik fəaliyyətinin tarixini dolğun, mükəmməl əks etdirən kitablar, tədqiqat əsərləri hələ bundan sonra yaranacaqdır.

Vilayət MUXTAROV.

HEYDƏR ƏLİYEVİN OĞLU OLMAĞIMLA FƏXR EDİRƏM

Mən fəxr edirəm ki, Heydər Əliyevin oğluyam. Bu hiss ilə mən uşaq yaşlarından yaşayır və bütün ömrüm boyu yaşayacağam. Bir siyasətçi, qeyri-adi bacarığa və yüksək insani keyfiyyətlərə malik şəxs kimi onun haqqında çoxlu kitablar, məqalələr, elmi əsərlər yazılmışdır. Mənim üçün isə o, ilk növbədə, sevimli ata, övladlarımdan babasıdır.

Heydər Əliyevin oğlu olmaq böyük xoşbəxtlik və eyni zamanda böyük məsuliyyətdir. Xoşbəxtlik ona görə deyil ki, o, prezidentdir. Xoşbəxtlik Böyük Şəxsiyyət anlamına daxil olan bütün keyfiyyətlərə — igidlik, cəsarət, qətiyyət, alicənablıq, müdrikliyə malik olan atamın oğlu olmaqdadır. Ən çətin sualla ona müraciət edib hər zaman düzgün məsləhət almaq olar. Elə təsəvvür yaranır ki, atam heç zaman səhv etmir.

Bununla belə, Heydər Əliyevin oğlu olmaq həm də böyük məsuliyyətdir. Bu məsuliyyət birinci növbədə özünü onun adına layiq aparmaqdadır. Hələ uşaq çağlarımdan mən bilirdim ki, əgər nəyisə düzgün etməsəm və ya kiməsə qarşı ədalətsiz olsam, insanlar «Bunu İlham etdi» — deməyəcə-

əklər, «Bunu Heydər Əliyevin oğlu etdi» — deyəcəklər. Yəni mənim səhv hərəkətim bilavasitə atama unvanlanacaq. Mən isə buna heç vaxt yol verə bilmərəm. Həmçinin nailiyyətim atamın — Heydər Əliyevin adı ilə bağlanan zaman da bunu təbii hal kimi qəbul edirəm. Çünki həyatda nəyə nail olmuşamsa, hamısı Heydər Əliyevin mənə verdiyi tərbiyənin nəticəsidir.

Heydər Əliyev qalibdir. O, hər zaman qələbə çalır və qələbə çalır. Bunu hamı etiraf edir. Lakin bəziləri təəcüblənərək sual verirlər: «Bu necə olur?». Əlbəttə, bu sualın çox ətraflı, məntiqi cavabı var. Qısa cavab isə budur: «Xeyir həmişə qələbə çalır». Heydər Əliyevin qələbəsi — haqqın, ədalətin və həqiqətin təntənəsidir. Həqiqət — onun daxilində, təbiətində, xislətindədir.

Hər bir ölkənin öz rəhbəri olsa da, hər birinin milli lideri olmur. Heydər Əliyev Azərbaycanı təcəssüm etdirən, xalqın, millətin lideridir. Azərbaycanın bir lider kimi ona bu gün də ehtiyacı var, sabah da, neçə-neçə illər sonra da. Onun rəhbərliyi altında ölkəmiz daha da inkişaf edəcək, qüvvətlənəcək, öz müstəqilliyini möhkəmləndirib, iqtisadi cəhətdən güclü dövlətə çevirəcək.

Mən atamın 70 illik yubileyini xatırlayıram. 1993-cü il may ayının 10-da, Naxçıvanda yaşadığı və işlədiyi zaman atamın yanına az sayda insan toplaşmışdı. Bunlar onunla Naxçıvanda birgə çalışanlar, o zamankı respublika rəhbərlərinin gözlənilən repressiyalarından qorxmayaraq Bakıdan gəlmiş qonaqlar, Yeni Azərbaycan Partiyasının fəalları, atamı qəlbən sevənlər, həmfikirilər və bəzi qohumlar idi. Bu insanla-

rın atamı təbrik etmək üçün yığışmağı həm də o dövrdə Heydər Əliyevi Naxçıvanda rəhbərlikdən uzaqlaşdırmaq üçün, hətta Naxçıvan Muxtar Respublikasını ləğv etmək kimi dəhşətli addım atmağa hazır olan, xalqın etimadını itirmiş, ölkəni viranə qoymuş, bacarıqsız və səriştəsiz respublika başçılarına, hakimiyyətə qarşı açıq etiraz idi.

Mən o zaman Türkiyədə yaşayırdım. Naxçıvana maşınla, Ərzurumdan keçərək gəldim. Birlikdə gözəl bir gün keçirdik. O zaman kiminsə ağlına belə gəlməzdi ki, bir aydan da az vaxt keçəcək, iflasa uğramış rejim dağılacaq və Heydər Əliyevi məhv etmək niyyətində olanlar bir neçə gün ərzində təkidlə ona yalvaracaqlar ki, Bakıya qayıdıb onları xilas etsin. Heydər Əliyev Bakıya onları yox, öz xalqını, öz Vətəninə xilas etmək üçün qayıtdı. Həmin gün, 1993-cü il mayın 10-da, biz, əlbəttə, bu haqda düşünmürdük. Sadəcə olaraq atamızın ad gününə, onun yanında olduğumuza həddindən artıq sevinirdik. Hamı bu yaz günündə yüksək əhvali-ruhiyyədə idi, aydın bahar səmasında parlaq günəş saçırdı. Naxçıvandakı bu gözəl may gününü heç vaxt unutmayacağam. Atamın 70 yaşı tamam olur və biz ona, hər şeydən əvvəl, əlbəttə, uzun ömür, cəsaətliliyi arzulayırdıq.

İndi, 10 il əvvələ nəzər saldığım zaman, o günləri xatırlayarkən anlayıram ki, onda Azərbaycanın inkişafında yeni mərhələ – quruculuq, tərəqqi, təşəkkül, dövlətin möhkəmlənməsi mərhələsi başlanırdı. Bu mərhələnin Heydər Əliyevin 70 illik yubileyi ilə bir vaxta düşməsi çox əlamətdar idi.

Həmyerliləri Heydər Əliyevin 1993-cü il iyun ayının əvvəllərində Bakıya qayıtmasını, onlardan uzaqlaşmasını is-

təmirdilər. O isə söz vermişdi ki, bir neçə gündən sonra geri dönəcək. Yəqin, bu yeganə hal idi ki, o öz vədinə əməl etmədi. Lakin o, Naxçıvana hələ dəfələrlə qayıdacaq — Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi.

Artıq 10 il ərzində onun ölkə rəhbəri olması ədalətin təntənəsi, tarixi inkişafın məntiqi nəticəsi, Azərbaycan xalqının müdrikliyinin bariz nümunəsi, məmləkətimizin əmin-amanlığının təminatıdır.

İndi 2003-cü ilin bahar fəslidir. May ayının 10-da atamın 80 yaşı tamam olur. Xoşbəxtəm ki, bu gün mənim övladlarım, onun nəvələri atamın yanında mən keçdiyim həyat məktəbini keçirlər. Bu xoşbəxt gündə arzum budur ki, atam həmişə bizimlə olsun və Əliyevlər ailəsinin gələcək nəsilləri onun tərbiyəsi ilə böyüyüb boya-başa çatsınlar. İnanıram ki, belə də olacaq.

*İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
2003-cü il.*

HEYDƏR ƏLİYEV DÖVLƏT SƏRHƏD XİDMƏTİNİN QURUCUSUDUR

Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanın təşəkkül və inkişaf tarixində əhəmiyyətli rol oynayan ən mühüm sənədin — Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının baş müəllifi və yaradıcısı, müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin banisi, qurucusudur. Heydər Əliyevin nüfuzu və qətiyyəti isə ölkədə sabitliyin təminatçısı olmuşdur.

Heydər Əliyevin həyat yolunu, onun ömrünü mənalandıran ən böyük keyfiyyəti müəyyən etməyə çalışsaq, şeksiz belə qənaət üzərində dayanmalı olarıq: Vətən təəssübü, torpaq qeyrəti, xalq sevgisi.

Heydər Əliyevin ömür yolunu izlədikcə, onun həyatının, fəaliyyətinin, xüsusilə də 1993-cü ilin ortalarından ömrünün sonunadək təsadüf edən dövrünü dərk etməyə çalışdıqca, hər dəfə bir həqiqətlə üz-üzə dayanırsan ki, bu böyük insanın bir amalı, bir məqsədi olub — xalqına xidmət etmək, xalqı firavan gələcəyə doğru aparmaq.

Sovet totalitarizmi dövründə böyük türk oğlu Heydər Əliyevin siyasi olimpdə peyda olması partlayışa bənzər bir hadisəyə çevrilmişdi. Konkret həyat reallıqlarından çıxış

edən Heydər Əliyevin problemləri təhlil etmək bacarığı, həyat həqiqətlərinə düzgün yanaşma və onları qiymətləndirmək istedadı, ədalətliliyi göstərirdi ki, sovet üfüqlərində yeni ulduz parlayır.

Dövlət idarəçiliyi sahəsində fitri istedadla, bacarıqla və tükənməz enerjiyə malik olan Heydər Əliyevin 80-ci illərin əvvəllərində SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini kimi yüksək bir vəzifəyə təyin olunması, əslində Sovet rəhbərliyinin bu nadir şəxsiyyətin potensial imkanlarından və idarəçilik bacarığından istifadə etmək məqsədini göstərirdi. Dəmir iradəyə, iti ağla, siyasi uzaqgörənliyə sahib olan bu fenomenal şəxsiyyət Moskvada işlədiyi dövrdə öz fəaliyyəti ilə böyük nüfuz sahibinə çevrilmişdi. Təbiidir ki, Heydər Əliyev kimi oğlu ilə Azərbaycan xalqının fəxr etməyə haqqı var.

1987–1988-ci illərdən başlayaraq Azərbaycan xalqı hakimiyyət boşluğunu duyur və görürdü. Hakimiyyətdə elə bir siyasi xadim yox idi ki, bu boşluğu doldursun. Ancaq xalq bilirdi ki, onun ümidi Heydər Əliyevdir. Tariximizin ən çətin anlarında o, hakimiyyətin, milli dirçəlişin, ruh yüksəkliyinin, Azərbaycanın bütövlüyünün simvolu olmuşdur.

1990-cı il noyabrın 17-də keçirilən Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikası Ali Sovetinin birinci sessiyyasına sədrlik edən Heydər Əliyevin təklifi ilə ilk növbədə Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikasının və onun Ali Sovetinin adları dəyişdirildi. Bundan sonra Azərbaycanın bu qədim diyarı Naxçıvan Muxtar Respublikası adlandırıldı və onun qanunvericilik orqanı Naxçıvan Muxtar Respublikası

nın Ali Məclisi kimi çağırıldı. Sovetlər Birliyinin yaşadığı bir dövrdə muxtar respublikasının adından «Sovet» və «Sosialist» sözlərinin çıxarılması həqiqətən də böyük cəsarət, uzaqgörənlik tələb edirdi. Bu addımı atmaq ilk növbədə kommunist rejiminin qəzəbinə gəlmək demək idi.

Möhtərəm Heydər Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən Naxçıvan parlamentinin həmin sessiyasında muxtar respublikanın dövlət rəmzləri haqqında məsələ də müzakirə olundu. Baş verən hadisələr ucbatından Azərbaycan Demokratik Respublikasının davam etdirə bilmədiyi müstəqillik amalını cənab Heydər Əliyev ədalətlə həyata keçirdi. Sessiyada möhtərəm Heydər Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin qərarı ilə Azərbaycan Demokratik Respublikasının üçrəngli, aypara və səkkizguşəli ulduz nişanı dövlət bayrağını Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət rəmzi kimi 72 ildən sonra iclas zalına gətirilməsinə nail oldu. Eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının dövlət rəmzləri haqqında qərarın qəbul edilməsi barədə Azərbaycanın ali hakimiyyət orqanı qarşısında məsələ qaldırdı. Təbii ki, qəbul olunan bu tarixi-siyasi əhəmiyyətli qərarlar ölkəmizdə milli dövlət dirçəlişi ideyasının həyata keçirilməsi yolunda atılan ilk addımlar idi. Heydər Əliyev xalqın təkidli tələbi ilə 1993-cü ilin iyununda Bakıya Vətənin xilaskarı missiyası ilə qayıtdı. Bu qayıdışla müstəqilliyimizin dönməzliyi təmin edildi və Azərbaycan dünya birliyində müstəqil xarici və daxili siyasət yeridən demokratik, hüquqi dövlətə çevrildi. Ona görə də müstəqillik tariximizin 1993-cü ilin iyunundan başladığını desək, səhv etmərik. Əgər Heydər Əliyevin ha-

kimdiyyətə qayıdışı olmasaydı, Azərbaycanı 1918–20-ci illərin aqibəti gözləyirdi. Böyük tarixə çevrilən son on ildə Heydər Əlirza oğlu Əliyevin gərgin fəaliyyətinin hər günü, hər ayı və hər ili müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsi və milli dövlət quruculuğu tariximizin şərəfli səhifəsi olmuşdur.

Müstəqilliyə qovuşduğumuz az müddətdə ictimai, siyasi və iqtisadi həyatın bir çox sahələrinin yenidən qurulması istiqamətində ciddi addımlar atıldı. Xarici siyasətimizin uğurları, müharibədə atəşkəs əldə edilməsi, nüfuzlu neft şirkətləri ilə «Əsrin müqaviləsi»nin imzalanması, ölkədə yaranan ictimai-siyasi sabitlik, xarici sərmayələrin axını, iqtisadiyyatın dirçəlişi, ordu quruculuğu və digər uğurlar xalqla hakimiyyəti daha da yaxınlaşdırdı, dövlətə, onun rəhbərinə inamı artırdı. Bu tarixi xidmətlərin nəticəsidir ki, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi qorunub saxlandı, əbədi, dönməz bir xarakter aldı. Gənc dövlətimiz addım-addım, mərhələ-mərhələ irəliləyərək, artıq sivil dövlətlərin keçdiyi demokratik inkişaf yoluna çıxdı.

Milli Silahlı Qüvvələrin, o cümlədən Sərhəd Qoşunlarının formalaşdırılmasında Heydər Əliyev şəxsiyyətinin rolu əvəzsizdir. Sərhəd Qoşunlarının təşkili və formalaşmasında əsaslı keyfiyyət dəyişikliklərinə, yeni mərhələyə qədəm qoyulmasına gəlincə, bu, məhz görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra, onun diqqət və qayğısı, zəhməti sayəsində mümkün olmuşdur.

Heydər Əliyevin 1993-cü il noyabr ayının 2-də radio və televiziya ilə xalqa tarixi müraciəti Sərhəd Qoşunlarının

inkişaf edib, möhkəmlənməsi yolunda Dövlət Proqramına çevrildi.

Məlumdur ki, keçmiş ittifaqda Sərhəd Qoşunlarında azərbaycanlı zabitlər az idi. Heydər Əliyev Azərbaycanda təhlükəsizlik xidmətinin və respublikanın rəhbəri kimi fəaliyyət göstərdiyi zaman azərbaycanlı zabitlərin sərhədlərimizdə xidmətə cəlb olunmasına və yüksək vəzifələrə təyin edilmələrinə xüsusi diqqət yetirirdi. Məhz onun səyi nəticəsində, çox böyük çətinliklə olsa da ilk azərbaycanlı sərhədçi general Mustafa Nəsirov sərhəd dəstəsi rəisi təyin edilmişdir.

Müstəqillik dövründə Sərhəd Qoşunlarının yaradılması prosesində qarşıya çıxan əsas problem ixtisaslı kadrların çox az olması idi. Çünki azərbaycanlı zabitlər keçmiş SSRİ Silahlı Qüvvələri sıralarında xidmət edən başqa millətlərin nümayəndələri ilə müqayisədə azlıq təşkil edirdilər. Nəticədə, yeni yaradılmış Sərhəd Qoşunlarının sərhədçi zabitlərlə komplektləşdirilməsində böyük çətinliklər yaranmışdı.

Uzaqgörənlik Heydər Əliyev fenomeninin ən mübariz və parlaq təzahürlərindən biridir. Və bu işdə 1971-ci ildə Heydər Əliyev tərəfindən yaradılmış Cəmsid Naxçıvanski adına Hərbi Litseyin yetirmələri köməyimizə çatdı. Bunlarla bərabər SSRİ Sərhəd Qoşunlarında xidmət edən azərbaycanlı zabit və gizirlərin, demək olar ki, hamısı könüllü olaraq Azərbaycan Sərhəd Qoşunlarında xidmətə gəldilər.

Sərhəd Qoşunları terror aktları törədiləndə də, dövlət çevrilişinə cəhdlər vaxtı da birmənalı şəkildə Ali Baş Komandan Heydər Əliyevə, dövlətçiliyə, xalqa sədaqətini də-

fəzlərlə nümayiş etdirmişdir. Bu gün Sərhəd Qoşunlarının şəxsi heyəti ölkə sərhədlərinin təhlükəsizliyini təmin etməklə yanaşı, üzərinə düşən digər vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlməyə çalışır.

Heydər Əliyev 2002-ci və 2003-cü illərdə Sərhəd Qoşunlarının rəhbər heyəti ilə görüşündə beynəlxalq terrorizm, narkotik maddələrin qeyri-qanuni dövriyyəsi, qeyri-legal miqrasiya, qaçaqmalçılıqla mübarizənin gücləndirilməsini, şəxsi heyətin təlim-tərbiyə işinin yüksəldilməsini əsas vəzifə kimi qarşımıza qoymuş, bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi ilə ciddi məşğul olmağı tapşırırmışdır. Bu vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün tədbirlər planı hazırlanmış, şəxsi heyətin xidməti fəaliyyətini, hərbi intizamın, vətənpərvərlik ruhunun gücləndirilməsi istiqamətində məqsədyönlü işlər aparılmışdır.

2002-ci il iyun ayının 31-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab Heydər Əliyevin fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd Xidməti yaradıldı. Bu, tarixi fərman idi. Bununla Azərbaycan öz sərhədlərinin toxunulmazlığına, təhlükəsizliyinə tam təminat yaratmağa qadir olduğunu nümayiş etdirdi. Bu fərman hər bir sərhədçidən öhdəsinə düşən vəzifəyə daha ciddi yanaşmağı, etimadı doğrultmağı, düşməne, təxribatçılara, terrorçulara, qaçaqmalçılara qarşı qanunların aliliyini əsas götürməklə amansız mübarizə aparmağı tələb edir.

2002-ci il 16 avqust tarixdə Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədinin toxunulmazlığının təmin edilməsindəki xidmətlərinə, şəxsi igidlik və şücaət göstər-

diklərinə görə iki əsgərimizi «Azərbaycan bayrağı» ordeni ilə, Sərhəd Qoşunları əsməkdaşlarının peşə bayramı münasibətilə, xidməti borclarının yerinə yetirərkən fərqləndiklərinə görə bir qrup sərhədçimizi medallarla təltifləndirdi. Bu, Ali Baş Komandanın Sərhəd Qoşunlarına, Dövlət Sərhəd Xidmətinin bütün şəxsi heyətinə göstərdiyi diqqət və qayğının təzahürü idi.

2002-ci il dekabr ayının 12-də Dövlət Sərhəd Xidməti haqqında Əsasnamənin, Dövlət Sərhəd Xidmətinin strukturunun, hərbi qulluqçularının və işçilərinin ümumi say tərkibinin təsdiq edilməsini, eləcə də Dövlət Sərhəd Xidmətinə 2003-cü il üçün büdcə ayırmalarının 44 faiz artırılması, Səngəçal aerodromunun Dövlət Sərhəd Xidmətinə verilməsi sayəsində qoşunların aviadəstəsinin formalaşdırılmasına başlanılması dövlət sərhədlərinin mühafizəsinə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi qayğısının, sərhədçilərə olan diqqətin təcəssümü olmuşdur.

Bu gün bütün Azərbaycan sərhədçiləri adından demək istəyirəm ki, Heydər Əliyev ideyaları, onun fikirləri, Azərbaycanın gələcəyinə baxışları həmişə bizimlə olacaq, onunla bağlı xatirələrimiz heç vaxt yaddaşımızdan silinməyəcəkdir.

*Elçin QULİYEV,
Azərbaycan Respublikası Dövlət Sərhəd
Xidmətinin rəisi, general-leytenant.*

İNSAN HÜQUQLARININ ƏN BÖYÜK MÜDAFİƏÇİSİ

Azərbaycan xalqı hələ belə oğul nə yetirmiş, nə də öz qoynuna almışdır. Heydər Əliyev Azərbaycanın bütün sahələrində quruculuq, islahatlar banisi olmuşdur: sənayenin yenidən qurulması, kənd təsərrüfatının dirçəlişi, ordunun yaranması, səhiyyə, elm, təhsil, mədəniyyət, incəsənət sahələrində, dilimizin qorunmasında onun xidmətləri ölçüyəgəlməzdir. O, elə bir rəhbər, elə bir prezident idi ki, heç kəs onun diqqətindən yayınmırdı: qadınlar və uşaqlar, ahıllar və gənclər, milli azlıqlar, müxtəlif dirlərə etiqad edənlər.

Qısa bir müddətdə o, millətindən, dinindən, dilindən asılı olmayaraq, bütün insanların bərabər hüquqları olmasına dair xüsusi fərmanlar imzaladı.

Heydər Əliyev dövründə qəbul edilmiş qanunları təhlil etsək, tam əmin olarıq ki, elə bir sahə yoxdur Heydər Əliyev ona diqqətsiz qalsın.

Minlərlə gəncimiz başqa ölkələrə təhsil almaq üçün göndərilib ki, bu gün onlar Azərbaycanın müxtəlif sahələrində rəhbər vəzifələrdə çalışırlar.

Heydər Əliyev eyni zamanda siyasi xadim kimi heç kəslə müqayisə olunmazdır. Bir çox ölkələrdə beynəlxalq konfranslarda iştirak edərkən, mən dəfələrlə bunun şahidi olmuşam ki, bir çox böyük dövlətlərin başçıları başqa prezidentin yox, məhz Heydər Əliyevin görüşünə gəlirdilər. Onlar həm də dövlət quruculuğu təcrübəsindən bir pay almağa, öyrənməyə gəlirdilər.

Heydər Əliyev elm, mədəniyyət, incəsənət xadimlərimizə, qocaman ustadlarımıza hər cür diqqət yetirirdi. Onlarla yanaşı, gənc istedadlara qayğı göstərirdi, xüsusi təqaüd təyin etmişdi.

Heydər Əliyev haqqında danışdıqda, onun müstəqil Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrdə insan hüquqlarının təmin olunmasına xüsusi diqqət yetirməyini qeyd etməmək mümkün deyil. Azərbaycanda hansı qanun qəbul olunmuşsa, ya bilavasitə, ya da dolayısı ilə insan hüquqlarının həyata keçirilməsi ilə bağlı olub.

Bu hüquqlardan ən önəmlisi yaşamaq hüququdur ki, insan üçün bu, ən mühüm, ən əziz bir hüquqdur. 1993-ci ildən respublikamızda ölüm cəzasının tətbiqi üzərinə qadağa qoyuldu, 10 fevral 1998-ci il tarixli Azərbaycan Respublikasının qanunu ilə ölüm cəzası tam ləğv olundu. Şərqdə ilk dəfə məhz bizim respublikamızda ölüm cəzasının ləğv edilməsi dünyada böyük əks-səda doğurdu, hamını heyran qoydu. Eyni zamanda, məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə həyata keçirilən bu tədbir respublikamızın avropa hüquq məkanına inteqrasiyası baxımından olduqca cəsarətli bir addım idi.

Qısa müddət ərzində hüquq islahatlarının həyata keçirilməsi, qanunvericilik, icra və məhkəmə hakimiyyətinin

qarşılıqlı fəaliyyətinin təmin edilməsi məqsədi ilə bir sıra tədbirlər görüldü, qanunvericilik aktları qəbul olundu, insan hüquqlarının qorunması ilə bağlı fərman və sərəncamlar imzaladı Heydər Əliyev.

Yaşamaq hüququnu qorumaq, erməni təcavüzünü dayandırmaq baxımından misilsiz dəyəri olan atəşkəsə nail olmaq da Heydər Əliyevin təşəbbüsü və qətiyyətli iradəsinin məhsuludur. Bununla o, minlərlə övladımızı ölümdən qorumağa imkan yaratmış, minlərlə ailələrə səadət bəxş etmişdir.

Amnistiyalar, əfv fərmanları ilə bir çox insanlara azadlıq, yaşayib-yaratmaq hüququ və imkanı bəxş etdi, onların ailələrinə səadət bağışladı Heydər Əliyev.

Səhiyyədə islahatlar, təhsildə islahatlar, elə hər bir sahədə gerçəkləşən islahatlar Heydər Əliyevin tarixə böyük bir islahatçı, qurucu kimi daxil olmasına sübutdur.

Nəhayət, insan hüquqlarının həyata keçirilməsi üçün bir vasitə kimi Azərbaycanda ombudsman təsisatı yarandı, insan hüquqları üzrə ilk müvəkkil seçildi. Bu vəzifəyə seçiləndən sonra o, mənə dəvət etdi, çox qısa, çox mənalı, yaddaqalan bu görüş zamanı xeyir-dua verdi. «Olduqca məsuliyyətli vəzifədir. Siz gərək öz söylərinizlə Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və qanunlarına təsbit olunmuş hüquqların qorunmasında insanlara xidmət edəsiniz. O, Milli Məclisdə and içdiyimi televizorda izlədiyini söylədi. «İstəyirəm hər zaman bu anda sadıq qalasanız», — dedi.

Mən bu gün də onun ruhu qarşıçında and içirəm ki, Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili vəzifəsində səlahiyyətlərimi şərəf və ləyaqətlə yerinə yetirəcəyəm, Azərbaycan respublikası Konstitusiyasına və qa-

nunlarına əməl edəcəyəm, ədalətli, müstəqil, qərəzsiz fəaliyyət göstərəcəyəm, insanlara diqqətli, səmimi olacağam və xalqıma sədaqətlə xidmət edəcəyəm ki, qanunun aliliyi təmin olunsun, həyata keçirilsin.

Heydər Əliyev bizim milli qeyrətimizin rəmzidir. Onun çox sözləri hələ də qulağımdadır. Necə də fəxrlə, qürurla deyirdi: «Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam», nə demək istəyirdi bu sözlərlə Heydər Əliyev? Deyirdi ki, mən Azərbaycanın qarış-qarış gəzdiyim, abadlaşdırdığım torpağının, Azərbaycan təbiətinin vurgunuyam. Mən Azərbaycan xalqının vurgunuyam. Mən Azərbaycan xalqının hər bir kəsinə xidmət edirəm və edəcəyəm. Məhz bu sabitliyin və sadıqlıq varisliyinin biz bu gün də şahidi oluruq. Heydər Əliyev elə bir nəhəng şəxsiyyətdir ki, fəvqəl müdrikliyi və uzaqgörənliyi ilə bütün dövlət başçılarından fərqlənirdi. Uca dağların nəhəngliyi uzaq məsafədən göründüyü kimi, biz də tarix inkişaf etdikcə, illər zirvəsindən Heydər Əliyevin dahiliyini daha çox dərk edəcəyik. Mən buna tam əminəm. Və biz özümüz Heydər Əliyev həyatını, Heydər Əliyev təcrübəsini öyrəndikcə tanıdıqca, özümüzü dərinədən dərk edəcəyik, onu dünyaya tanıtdırdıqca, biz bir o qədər millətimizə, xalqımıza xidmət edəcəyik.

*Elmira SÜLEYMANOVA,
Azərbaycan Respublikasının insan
hüquqları üzrə müvəkkili (Ombudsman).*

DƏDƏ HEYDƏR — ATATÜRK

Azadlıq Allahı tək əyləşib
öz yerində.
Yerin, göyün nuru var
peyğəmbər gözlərində.
Sadəliyi nur saçır,
əzəməti dərinə,
Gedir polad çiyində
Kəpəz, Qoşqar boyda yük,
Dədə Heydər — Atatürk.

Dərin — mavi gözləri
sakit yanan od — ocaq,
Alovunda düşmənlər yanacaq,
kül olacaq.
Qaranlıqda işıqdır —
O işığa yol açacaq.
Məsləki varlığından,
Min qat böyükdür, böyük -
Böyüklüyün rəmzidir.

Dədə Heydər — Atatürk.
 Dörd tərəf qar-qiyamət,
 sərt qış...
 O, güllü yazdır.
 Dinc, mülayim səsi də
 qaynar bir ehtirasdır.
 Əprzurumdan Xəzərə şığıyan
 Xan Arazdır.
 Dalğasında dönüklər
 ağ köpükdür,
 Boz köpük.
 Qəzəblidir nəhr tək
 Dədə Heydər — Atatürk.

Ümüd körpüsü üstə
 Dayanıbdır inamla.
 Anla bu həqiqəti,
 Anla, ey qafil, anla,
 Nicat verəcək xalqa
 Yalnız Heydər — Atatürk.

Xəlil Rza ULUTÜRK.

QƏHRƏMANLIQ NƏĞMƏSİ

Zəhmət də uludur,
 zəfər də ulu,
 Eşidin qəlbimin
 qürur səsinə!

Qəhrəman yurdumun
 qəhrəman oğlu
 Yazdı qəhrəmanlıq
 salnaməsini.

Elə təzələndi
 söz də, nəğmə də,
 Elə təzələndi
 dağım, aranım.
 Ömrümün üstünə
 on il gəlsə də,
 Yüz il cavanlaşdı
 Azərbaycanım.

Xalqın arzusuydu
onun arzusu,
Xalqını ucaldıb
özü ucaldı.
Parlaq rəşadət
parlaq ulduzu
Parlaq bir ürəkdən
nurunı aldı.

Elə qanadlanır
göylərə şerim
Sözünü mehriban-mehriban deyir!
Var olsun mərd əsrim,
qəhrəman əsrim,
Əsl qəhrəmana qəhrəman deyir!

Nəbi XƏZRİ.

SƏN QALIB GƏLƏCƏKSƏN

Addımbaşı ölümle çarpışan
şirim mənim
Ölümsüzüm, ölməzəm,
əbədi dirim mənim.
Gur ocaqlar yandıran
ocağım, pirim mənim,
Yüz minlərin içində
minim yox, birim mənim.
Allah özü də təkdir,
baxma meydanda təksən,
Sən qalib gələcəksən!
Haqsızlığın içində
boğulan haqlar da var
Səddi keçilməz olan
ağır sınaqlar da var,
Kürəyinə sancılan
qanlı bıçaqlar da var,
Əlindən, ayağından
çəkən alçaqlar da var,

Ağrılar, dərdlər
 olsa da dağlarla tən,
 Sən qalib gələcəksən!
 Qoşqar, Kəpəz ağrıdan
 qamətini əysə də,
 Halal bərəkətinə
 haram əllər dəysə də,
 Qapını axşam-səhər
 qara yellər döysə də,
 Bu torpaq başdan-başa
 qara libas geysə də,
 Işıqlı yollarını tutsa da
 dumanlı çən,
 Sən qalib gələcəksən!

Yerlə göy sənə qarşı
 silaha sarılsa da,
 Müqəddəs sərhədlərin
 min yerdən yarılsa da,
 Yeddi milyon əsgərin
 yarısı qırılsa da,
 Qəhrəman oğulların
 alnından vurulsa da,
 Gülüb nahaq qanlara,
 olsa da düşmənin sən,
 Sən qalib gələcəksən!

Bir gecənin içində
 ağaran saçın da var,
 Suları qan axıdan Qarqar da,
 Xaçın da var,
 Sızlayan Qarabağ da,
 İnləyən Laçın da var,
 Min dəfə ağır olan
 çəkilməz dərdlər də var,
 İçimizi qurd kimi yeyən
 namərdlər də var.

İstiqlalın yolunda zülm,
 zillət də çəksən,
 İstiqlala çatmağa
 xeyli həsrət də çəksən,
 Sən qalib gələcəksən!
 Sən qalib gələcəksən!

Zəlimxan YAQUB.

SƏN ÖLƏ BİLMƏZSƏN

Dünən gecə yarıdan,
Qara olan qaradan,
Çovumuş güllə kimi,
Qorxunc bir xəbər gəzir.
Qabağına çıxanı
Qara bir kabus kimi,
Tapdayıb keçir, əzir.

Hər eşidən sarsıldı,
Hər eşidən üzüldü:
«Heydər Əliyev öldü».

Mən isə inanmadım,
Özümə qapanmadım.
Bu hökmü qananmadım,
Bu sözə tapılmadım.

Yox, sən ölə bilməzsən,
Qara torpaq altına
Sən gömülə bilməzsən.

Ölməkçün doğulmadın,
Olmaqçün doğulmusan.
Tarixlərdə əbədi
Qalmaqçün doğulmasan.

Dəryaydın, dəniz idin,
Dənizlər heç ölərmi?
Dəryalar heç ölərmi?
Millətimin qəlbində,
Tarix öyüntüsüsən.
Qəlbimizin dibində,
Bircə an da susmayan,
Dəniz döyüntüsüsən,
Dərya döyüntüsüsən.

Əzrayıl tor qursa da,
İldırımlar çaxsa da,
Min oyundan çıxsada,
Sən bu yola gəlməzsən,
Yox, sən ölə bilməzsən.

Millətin ağlamasın,
Qəmli ağı dilində.
Yox, sən ölə bilməzsən,
Şuşam yağı əlində.

Yox, sən ölə bilməzsən,
Tək əllə saxlamısan,
Sən əcəl qatarını,

Qarabağım gözləyir,
 Hələ xilaskarını...
 Yox, sən ölə bilməzsən,
 Hər il qayıdıb gələn,
 Yaşıl donlu baharsan.
 Keşiyində durduğun,
 Azərbaycan dilinin,
 Saitində yaşarsan,
 Samitində yaşarsan.
 Yox, sən ölə bilməzsən-
 Ən böyük mənalarda.
 Bizimlə yaşayırsan-
 Qurduğun saraylarda,
 Tikdiyin binalarda.

Yox, sən ölə bilməzsən,
 Kimləri oxşamadı,
 Kimə sığal çəkmədi,
 İsti, mehriban əlin.
 Yox, sən ölə bilməzsən,
 Kərpic-kərpic tikdiyin,
 Göylərə ucaltmışın,
 Azərbaycan — heykəlin.

Yox, sən ölə bilməzsən,
 Yaşayır əməllərin,
 Əlinlə qaldırdığın,
 Işıq sütunlarıtək

İstiqlal yollarında,
 Yox, sən ölə bilməzsən,
 Möhkəmdir təməllərin,
 Bircə-bircə əkdiiyin,
 Küknar ağaclarında,
 Qızılgül kollarında.

Yox, sən ölə bilməzsən,
 Arzuların gülüstan,
 Mil, Muğan çöllərində,
 Şirvan təpələrində.
 Adın nəğmətək ötər,
 Arazın sularında,
 Kürün ləpələrində.
 Yox, sən ölə bilməzsən,
 Dəyişdikcə nəsillər,
 Müqəddəs arzu kimi,
 Ürəklərdə daşırsan.
 Bayrağıma hopmusan...
 Sən dövlət bayrağının
 Rənglərində yaşarsan.

Yox, sən ölə bilməzsən,
 Sənin ölmək haqqın yox.
 Xalqına həsr edilmiş,
 Qocaman, pir ömrünlə,
 Yaşamağa haqqın çox.
 Yox, sən ölə bilməzsən,

Adın hər didərginin,
Yaralı ürəyində,
Bir ümiddi, pənahdır.
Qisas hissiylə yanan,
Qəhrəman əsgərimin,
Qüdrətli əllərində
Yenilməyən silahdır.

Yox, sən ölə bilməzsən,
İstiqlal savaşında
Mücahidsən, Şəhidsən.
Sən bu cəngdən dönməyən,
Ürəyini xalqına
Qurban verən Şəhidsən.

Şəhidlərsə ölməyir,
Ölüm nədir bilməyir.
Bu pirani yaşında,
Yeni eşqlə dolmusan,
Belə gərək bilmisən.
Göylərə qeyb olmusan,
Göylərə çəkilmisən.
İgid Prezidentim,
Cahid Prezidentim,
Millətimin uğrunda,
Şəhid Prezidentim.

Ramiz DUYĞUN.

HEYDƏR ADLI GÜNƏŞ SÖNMƏZ

O, ölməmiş...
Ölə bilməz vətən üçün,
Millət üçün doğulanlar.
Arzusuyla, əməliylə, zəkasıyla
Vətənin ucalanlar,
Millətinin gözlərinə
nur olanlar.

O, ölməmiş...
Ölə bilməz milyon-milyon insanların
Ürəyində inam olan, dilək olan,
ümid olan, atəş olan,
Gələcəyə şəfəq saçan
günəş olan.

O, ölməmiş...
Ölə bilməz həyatını, varlığını
Öz xalqına bəxş edən kəs.
Millətinin arzusunu,

Sevincini, kədərini
 Ürəyində göyərdən kəs, böyüdən kəs.
 O, ölməmiş...
 Ölə bilməz
 Torpağından güc alanlar.
 Arzularda, əməllərdə, duyğularda
 yaşayanlar, ucalanlar.
 Vətən, şax tut vuqarını,
 Millət, unut qubarını.
 Sağlığında milyonların ürəyində
 heykəlini qoyan insan
 ölə bilməz, bil, heç zaman.
 Ölə bilməz haqq yolunda
 haqqa pənah aparanım.
 Hünəriylə, cürətiylə
 düşmənlərin ürəyini qoparanım.
 Atəş idi, alov idi
 İdrak idi, qüdrət idi,
 Bir əlçatmaz zirvə idi,
 İlahidən bu millətə
 bəxş olunan qismət idi.
 Möhtəşəmdir, əyilməzdir
 nə qədər ki, millətim var,
 Vətənim var, o, ölməzdir.
 O, nurlu bir sabah idi,
 İnsanlığa arxa idi, pənah idi.
 O, sözünə, məsləkinə, inamına
 Hakim idi, Allah idi.

Nur sönməz, atəş ölməz.
 Allah haqdır
 Haqq bilir ki, Heydər adlı
 Alov sönməz, günəş ölməz.

*Tahir RZAYEV,
 Milli Məclisin deputatı.*

HEYDƏR BAYRAĞININ ALTINDAN KEÇƏK

Oyanıb içimdə yeni bir həvəs,
Dözdük məşəqqətə, daha bəsdə, bəs...
Gəlir el-obadan yeganə bir səs;
Nə artıq söz gərək, nə sözə bəzək,
Heydər bayrağının altından keçək.

Haqdan güc görürəm bu gün özümdə,
Adi söhbətimdə, adi sözümdə...
Dünya təzələndi, güldü gözümdə:
Asiman çilçirəq, dünya gül-çiçək,
Heydər bayrağının altından keçək.

Bəxtimin yelkəni toxundu daşa,
Gedir torpağımda qanlı tamaşa...
Silsilə dağlarım verib baş-başa,
Bağrımın başında alışıq şimşək,
Heydər bayrağının altından keçək.

O qara geyinmiş ağbirçək ana,
Yetim bir körpəni basıb bağrına.
Bəlkə son qoyula bir nahaq qana,
Qalan ümidimi kəsməsin fələk,
Heydər bayrağının altından keçək.

Sən bizə kömək ol, ay Allah özün
Tarix deməlidir axı, Haqq sözün.
Mənə elə gəlir, hardasa bu gün,
Car çəkir Koroğlu, car çəkir Babək,
Heydər bayrağının altından keçək.

Sığmır məcrasına, sığmır nifrətim,
Bir eli, obanı qoydular yetim...
Ey başı bəlalı yazıq millətim,
Qalxın, badələri bu eşqə içək,
Heydər bayrağının altından keçək.

Səttar ZƏRDABLI.

BÖYÜK VƏTƏNDAŞ

Çox qədim bir yurdun
Günləri ağırdı.
Kədərli yağışlar yağırdı...
Belə bir zamanda,
Xilaskar oğlunu
Xalq özü haraya çağırırdı

Vətənin mərd oğlu
Yetirdi özünü-
Tufanlar dayandı, çəkildi.

Ey böyük Vətən övladı,
Düşdü dillərə əziz adın.
Vətəni qorumaq oldu andın.
Gələcəyə aparır bizi,
Ulu rəhbərin böyük sözü...
Bir zəfər yoludur həyatı.

O gəldi qəlbində millətə məhəbbət,
And içdi, andını yaşatdı.

Andına sədaqət,
Sözündə qətiyyət.
Sabaha bir inam yaratdı.
Dayandı alov-qan,
Qorxular, təlaşlar
Yox oldu millətin canından.
Təzədən qurulur bu vətən, təzədən,
Sabahı əbədi zəfərdir.
Yenidən qurulan Azərbaycanın
Ən böyük memarı Heydərdir.
Tanınır hər yerdə
Müstəqil vətənim,
Dünyalar boylanır yurduma mənim.

Tahir TAISOĞLU.

HEYDƏR ƏLİYEVDIR

Ey naşı, ey nadan, qışqırma, dayan,
 Əməlin hamıya bəyandır, bəyan.
 Xalqın haqq səsinə dünyaya yayan
 Heydər Əliyevdir, Heydər Əliyev!

Gördüyü işlərə bir daha baxın,
 Gəlir harayına el axın-axın.
 Bəndəyə mehriban, Allaha yaxın
 Heydər Əliyevdir, Heydər Əliyev!

«Azərbaycan!» deyib danışan, dinən,
 Alova çevrilən, mayağa dönən.
 Xalqın dar günündə dayağa dönən
 Heydər Əliyevdir, Heydər Əliyev!

Qorxaqdan, quldurdan olmayıb qoçaq,
 Gərək haqdan yansın yananda ocaq.
 Xainin, satqının gözünə bıçaq
 Heydər Əliyevdir, Heydər Əliyev!

Nərələr çəkilər nər savaşında,
 Hamı cavan olmaz müdrik yaşında.
 Qeyrətli, qüdrətli elin başında
 Heydər Əliyevdir, Heydər Əliyev!

Mizraba bağlıdır telin inamı,
 Kükrəyib daşmaqdır selin inamı.
 Elin etibarı, elin inamı
 Heydər Əliyevdir, Heydər Əliyev!

Sınmaz polad kimi bərkiyən, bişən,
 Tələdən qurtarmaz təşvişə düşən.
 Mərdə mərd, yada yad, düşməyə düşməyə
 Heydər Əliyevdir, Heydər Əliyev!

Hec vaxt haqq yolundan çəkilməz kişi,
 Vətənə bağlıdır əməli, işi.
 Bu xalqın, bu elin ən cəfakəsi
 Heydər Əliyevdir, Heydər Əliyev!

Bir əlində qanun, birində Quran,
 Dar gündə dağ kimi dayanan, duran.
 Dağılmış bir yurdu yenidən quran
 Heydər Əliyevdir, Heydər Əliyev!

Ey naşı, ey nadan qışqırma, dayan
 Əməlin hamıya bəyandır, bəyan.
 Xalqın haqq səsinə dünyaya yayan
 Heydər Əliyevdir, Heydər Əliyev!

Xıdır ALOVLU.

UNUDA BİLMƏRİK HEÇ ZAMAN SƏNİ

Mən yada salıram ötən illəri,
Gördüyün işləri, xoş zəfərləri.
Dünyada ucaltmış bizim elləri,
Unuda bilmərik heç zaman səni.

Bu xalqın döyünən ürəyi oldun,
Yıxılan evlərin dirəyi oldun.
Sən türk dünyasının gərəyi oldun,
Unuda bilmərik heç zaman səni.

Hər əldə, obada izin qalıbdır,
Hər yanan ocaqda közün qalıbdır.
Allah kəlamı tək sözün qalıbdır,
Unuda bilmərik heç zaman səni.

Şöhrəti dünyaya yayılan insan,
Kəbə tək müqəddəs sayılan insan,
Nurlu könüllərə yol tapan insan,
Unuda bilmərik heç zaman səni.

Ulu sevgi kimi canda yaşarsan,
Ürəkdə yaşarsan, qanda yaşarsan,

Bizim qəlbimizdə həmişə varsan,
Unuda bilmərik heç zaman səni.

Hamıya haqq yolu — düz yol göstərdin,
Bizim yolumuzu nura döndərdin.
Millətə azadlıq, xoşbəxtlik verdin,
Unuda bilmərik heç zaman səni.

Vətən bayrağını ucaltmış göyə,
Sən bütün dünyada "can Vətən", — deyə.
Günəş tək sönməyən bir insan deyə —
Unuda bilmərik heç zaman səni.

Xalqın and yerisən, səcdəgahısan,
Ümidi, inamı, qibləgahısan.
Keçmiş, bu günü, xoş sabahısan,
Unuda bilmərik heç zaman səni.

Sevən ürəklərin şah damarısan,
Sən Odlar yurdunun öz memarısan.
Nə qədər həyat var, əbədi varsan,
Unuda bilmərik heç zaman səni.

Vahidəm, qurumur gözümlün yaşı,
Göz yaşım isladır torpağı, daşı.
Sən Allah adamı, Tanrı qardışı,
Unuda bilmərik heç zaman səni.

*Vahid ƏLİOĞLU,
15 dekabr 2003-cü il.*

HEYDƏR ƏLİYEV HƏMİŞƏ ÜRƏKLƏRDƏ YAŞAYACAQ

Biz hamımız yoldayıq. Haqqa doğru gedən yolda. Haqqa doğru gedən yol Heydər Əliyev yoludur.

Doğru və haqq yolda olduğumuza görə böyük və məğlubedilməzik. Xalqı öz arxasınca aparmağı, bir bayraq altında birləşdirməyi, ancaq Heydər Əliyev kimi qüdrətli, müdrik və güclü bir şəxsiyyət bacara bilərdi.

Allahın Azərbaycanı və bütünlüklə Türk dünyasına bəxş elədiyi o böyük və əvəzedilməz şəxsiyyət milləti bəlalardan qurtardı, zəlalət yolundan xilas elədi və biz üzü parlaq gələcəyə doğru bir yola çıxdıq. Heydər Əliyev Azərbaycanın tərəqqi və inkişaf yolunun böyük bələdçisi oldu, dövlət idarəçiliyində öz zəka və istedadını, bilik və bacarığını xalqın inkişafına həsr elədi, xalqın məhəbbətilə yüksəlib onun öndəri, rəhbəri oldu.

Nə qədər ki, göydə günəş sönməyib, nə qədər ki, Azərbaycan dövləti var, Heydər Əliyev də var. O, ölməzdir. O,

ölümü ilə ölməzliyə qovuşub. Ölümsüzlüyə qovuşanlar tannının ən sevimli bəndələridi.

Tanrı Heydər Əliyevi Azərbaycana göndərdi ki, Vətən gəmisini dünya okeanında batmağa qoymasın. Tanrı ondan savayı ikinci bir adama etibar eləmədi. Tanrı onu seçdi və o da xalqın ümidlərini doğrultdu.

O, insanlara insan olmaq dərsi keçdi, xalqa xalq olmaq dərslərini keçdi. İnsanlara amal doğmalığı, ülfət doğmalığı, ürək doğmalığı bəxş elədi. Bu səbəbdəndir ki, onun cismani yoxluğu milyonlarla adamı qəmə, kədərə qərq elədi. Xalqı kədərləndirən Heydər Əliyevə olan sonsuz məhəbbət idi. Axı məhəbbət olmayan yerdə kədər də ola bilməz.

Heydər Əliyev məğlubedilməz bir şəxsiyyət olmuşdur. O, ölümün də üzərinə qələbə çaldı. Ölümün üzərinə qələbə çalmaq üçün ölümsüz düşüncələrə, ölümsüz əməllərə, ölümsüz ideyalara, ölümsüz işlərə, arzulara sahib olmaq gərəkdir.

Heydər Əliyev insanlara əsarətə düşməməyi öyrətdi, zülmə, həqarətə dözməməyi öyrətdi. O, bizə müstəqillik, azadlıq verdi və bütün dünyaya bəyan elədi ki, Azərbaycanın müstəqilliyi əbədidir, dönməzdir.

Bu gün Azərbaycanın güclü və müstəqil bir dövlət kimi dünya dövlətləri tərəfindən tanınması onun adıyla bağlıdır. O, öz həyatını, ömrünü, ancaq xalqın tərəqqisi və firavanlığına həsr elədi, bu yolda yorulmaq bilmədi, müdrik və uzaqgörən bir siyasətçi kimi, tarixi şəxsiyyət kimi, XX yüzilliyin ən güclü ideyalarının parlaq ifadəçisi kimi də yadda qalacaq, seviləcək, heç zaman unudulmayacaqdır. H.Əliyevi əbəs ye-

rə «tarixi yaradan şəxsiyyət» adlandırmırlar. Onun kimi müdrik şəxsiyyətlər, uzaqgörən siyasətçilər dünyada barmaqla sayılacaq qədərdir.

«Əsrin müqaviləsi», «İpək yolu» və digər nəhəng layihələrin həyata keçirilməsi Heydər Əliyev siyasətinin uğurlarıdır. Bakı–Tbilisi–Ceyhan, Bakı–Tbilisi–Ərzurum neft və qaz kəmərləri layihələri bu siyasətin tərkib hissəsidir.

Məhz Əliyevin bizə miras kimi qoyub getdiyi işıqlı ideyalar sayəsində xalqımız rahatlıq və asayiş içində ömür sürəcəkdir. Onun qurub-yaratmaq işi uğurla davam etdiriləcək, saysız arzuları çiçək açacaqdır.

Xalqımız onun kölgəsini həmişə başı üstündə hiss edəcəkdir. O, bizdən cismən ayrılrsa da mənən bizimlədir, günlər keçdikcə o, bizə daha çox yaxınlaşır və bizi yenə də qorumaqda, hifz eləməkdə, sevməkdədir.

O böyük şəxsiyyətin Azərbaycana böyük qayıdışının xatırlayıram. Bu, adi qayıdış deyildi, bu, ədalətə, qanunçuluğa, sabitliyə qayıdış idi. Bu, həm də Azərbaycanın Azərbaycana qayıdışı idi. Onun qayıdışı ilə Vətənimiz bəlalardan qurtardı və ölkəmiz ən yeni tarixinin başlanğıcına qədəm qoydu. Və çox keçmədi ki, o, Azərbaycan xalqının, dünya azərbaycanlılarının, eləcə də bütün türk dünyasının ümum-milli liderinə çevrildi, dünyanın tanınmış siyasətçilərinin önündə dayandı. O, bir rəhbər kimi müxtəlif ölkələrdə yaşayan bütün azərbaycanlıları Azərbaycan ətrafında sıx birləşdirdi və onun təşəbbüsü ilə 31 dekabr Dünya Azərbaycanlılarının həmrəylik günü kimi tarixin səhifələrinə yazıldı. Azərbaycan tarixində H.Əliyevin yeri və rolu həmişə öyrə-

niləcək, xalqın xoşbəxtliyi üçün ürəyi çırpınan bu dahi şəxsiyyətin həyatı gələcək nəsillərə əsl nümunə olacaq, şəxsiyyəti və böyük işləri, xoş əməlləri xatirələrdə əbədi yaşayacaqdır.

Bəli, unudulmaz Heydər Əliyev millət üçün, vətən üçün, dövlət üçün böyük işlər görmüş və bu işləri yazmaqla nə qurtarasıdı, nə də ki, bitib-tükənəsidir. O, bu torpağı, bu vətəni — Azərbaycanı hamıdan çox sevirdi. O, öz ölümü ilə bizə də torpağı özü kimi sevməyi öyrətdi. Böyük Alman filosofu Nitşenin sözlərini xatırlayıram: «Mən öləcəm və ölümümlə bu torpağı sizə daha çox sevdirəcəm». — Həqiqətən də belə oldu. İndi Heydər Əliyev Azərbaycan torpağını daha da müqəddəsləşdirdi, daha da ilahiləşdirdi. İndi bu torpaqda Azərbaycan xalqının böyük oğlu və əvəzsiz lideri Heydər Əliyev uyuyur.

Heydər Əliyev ölümü ilə də böyüklüyünü sübut elədi. Onun müqəddəs ruhu qarşısında bütün dünya baş əydi. O, bir şəxsiyyət kimi fiziki cəhətdən dünyadan getsə də öz xoş əməlləri, böyük işləri ilə dünya durduqca yaşayacaq, and yeri olacaq, inam yeri olacaqdır. O, öz xalqına, vətəninə, bütün türk dünyasına sevgisiylə, məhəbbətiylə, bütün ömrünü xalqın səadətinə, xoşbəxtliyinə, dövlətin güclənməsinə sərf etməklə ürəklərdə əbədi yaşamaq haqqını qazandı. Və Azərbaycanın bugünkü mövcudluğu, müstəqil dövlət kimi fəaliyyət göstərməsi, ancaq onun adı ilə bağlıdır. Azərbaycan xalqı özünün ən dəyərli oğlunu itirsə də, onun ölümünə üzülsə də, onun bizə qoyub getdiyi ölməz ideyalar çoxdur. Və bir də nə yaxşı ki, Heydər Əliyev kursunu qətiyyətlə,

inamla davam etdirən İlham Əliyev var. Və İlham Əliyev cənabları bu dövlətin, bu millətin qayğılarını problemlərini, ağrıları yaşayır və Heydər Əliyevin arzularını həyata keçirmək üçün sabaha ümidlə baxır. Bu gün xalqımız cənab İlham Əliyevin ətrafında daha sıx birləşərək, Heydər Əliyevin fədakar davamçısına arxalanır.

Bəli, möhtərəm prezidentimiz İlham Əliyev cənabları bütün problemləri uğurla həll edəcək, doğma Azərbaycanımızı çiçəkli bir diyara çevirəcək, ölkəmizi dünyanın ən güclü və qüdrətli ölkələrinin sırasına çıxaracaqdır.

O gün uzaqda deyil,

O gün yaxındadır!

*Ramiz ZEYNALOV,
Azərbaycan Respublikası
Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin rəisi.*

HEYDƏR ƏLİYEV ÖZ XALQINA BAŞÇI OLMAQ ÜÇÜN DOĞULMUŞDU

Mənəli həyatını xalqının tərəqqisinə, yüksəlişinə həsr edən, ən çətin məqamlarda xalqına, Vətəninə dayaqlanan, ümummilli liderimiz, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev haqqında yazmaq üçün bu gün onun özünün çox sevdiyi Azərbaycan dilinin imkanları sanki məhdudlaşıbdır. Sağlığında ikən canlı əfsanəyə, bəşəriyyətin nadir intellekt adamına çevrilən Heydər Əliyev barədə, ona layiq söz demək üçün, sözün bu qədər aciz qaldığını ağlına belə gətirməzsən. Tanrı doğrudan da, ona tükənməz potensial, fitri istedad vermişdi.

Müstəqilliyimizin, azadlığımızın əbədi olması yolunda, taleyüklü məsələlərimizin həllində, sabitliyin, əmin-amanlığın bərpa olunmasında canından keçərək, bütöv ömrünü, sağlamlığını bu yolda sərf edən Heydər Əliyevə xalqımız müstəqil Azərbaycanın banisi və memarı deməsi təsadüfi deyildir.

Tarixə Azərbaycanın xilaskarı kimi daxil olan ümummilli liderimiz çox gərgin əməyi sayəsində ölkəmizi dünya

dövlətləri sırasına çıxartdı. Dövlətimizin məhv olması təhlükəsi ilə üzləşdiyi zamanda müdrik qərarlar qəbul edərək, mahir idarəçilik qabiliyyəti ilə gözlənilən bəlalardan xalqımızı qurtardı.

Fransız hakimi, filosof Jan Lokanın belə bir kəlamı var: “Elə şəxsiyyətlər var ki, bütöv bir millətin həyatında silinməz izlər qoyaraq, öz xalqına başçı olmaq üçün doğulmuşlar. Yəni fəvqəlinşanlar, fenomen şəxsiyyətlər elə dahi, düha kimi doğulurlar”. Heydər Əliyev də məhz belə şəxsiyyətlərdən idi. Böyük öndər sağlığında demişdi: “Mən nə lazımsa edəcəyəm və heç kəsin şübhəsi olmasın ki, ömrümün qalan hissəsini, harada olursa-olsun, yalnız Azərbaycan Respublikasının müstəqil dövlət kimi inkişaf etməsinə həsr edəcəyəm. Azərbaycan bundan sonra heç vaxt müstəqilliyini itirməyəcək, yenidən heç bir dövlətin tərkibinə daxil olmayacaq, heç bir başqa dövlətin əsarəti altına düşməyəcəkdir. Mən bu yolu sizinlə bir yerdə keçirəm və bir yerdə gedəcəyəm. Bu yolda kim bizə mane olacaqsas, onların qarşısı indiyədək alındığı kimi bundan sonra da alınacaq. Biz düz yolla — Demokratiya, Həqiqət, Müstəqillik yolu ilə gedirik. Tutduğumuz bu yol bizi Azərbaycanın çox gözəl gələcəyinə aparıb çıxaracaqdır. Gələcək nəsillər bizim etdiyimiz işlərin bəhrəsini görəcəkdir”.

Bu, doğrudan da belə oldu. Qısa zaman kəsiyində böyük inkişaf yolu keçən Azərbaycan məhz cənab Heydər Əliyevin misilsiz idarəçilik qabiliyyəti, irəlini görmək bacarığı, xalqımızın yolunda hər cür fədakarlığa hazır olması, xilaskarlıq missiyasını öz üzərinə götürməsi sayəsində ölkəmiz indi

böyük dövlətlərlə bir cərgədə irəliləyir. Müstəqilliyimizin əbədiliyi, milli dövlətçilik ideologiyasının formalaşdırılması, siyasi və iqtisadi sahələrdəki inkişaf, Azərbaycanda hüquq sisteminin təkmilləşdirilməsi, müstəqil Konstitusiyamızın qəbulu, aparılan hüquq islahatları, müstəqil məhkəmə hakimiyyətinin mövcudluğu, insan hüquq və azadlığının təmin edilməsi, ölkəmizin Beynəlxalq hüquq konvensiyalarına qoşulması, ölüm hökmünün ləğvi Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Və bütün bu islahatlar zəmanət verdi ki, Azərbaycan Avropa Şurası kimi nüfuzlu beynəlxalq təşkilatın üzvü oldu. Onun verdiyi çoxsaylı əfv fərmanları, həyata keçirdiyi amnistiyalar ölkəmizin demokratik dəyərlərə sadıq olduğunu bir daha təsdiq etdi.

Qədim yunan filosofu Platon yazırdı ki, heç bir dövlət başçısı əbədi deyil, amma onun qurduğu möhkəm sütunlu dövlət isə əbədi olur və banisini bəşər tarixi boyu yaşadır. Məhz Heydər Əliyev Qafqazda belə bir mükəmməl, nüfuzlu, möhkəm sütunlara malik olan qüdrətli dövlət qurdu. Azərbaycan onun şah əsəri, yadigarı oldu və o, bu yadigarı bizə əmanət verdi.

Heydər Əliyev ömrünün böyük hissəsini siyasətdə keçirmişdir. Qafqaz və ümumiyyətlə, keçmiş Sovet Respublikalarının problemlərini çox vaxt dünya siyasətçiləri ondan öyrənirdilər. O, öz siyasi məktəbinin layiqli kadrlarını da yetiştirmişdi. Azərbaycanın son 35 illik siyasətinin ab-havası buna bir daha əyani sübutdur.

Heydər Əliyev Azərbaycanı, onun sərvətlərini dünyaya, dünyanı isə Azərbaycana tanıtdı. O, böyük bir tarixi hadisə-

nin, Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəmərinin gerçəkləşməsinə əngəl olan bütün maneələrə sinə gərdi. Bu tarixi hadisə heç şübhəsiz ki, onun müdrik siyasətinin nəticəsində həyata keçirildi.

İnanıram ki, bütün Türk dünyasının əvəzsiz və misilsiz lideri, XX əsrin son dərəcə mürəkkəb və ziddiyyətli tarixi şəraitində Azərbaycan xalqının yetişdirdiyi böyük tarixi şəxsiyyət Heydər Əliyev xatirələrdə dahi insan, qüdrətli siyasətçi, müdrik prezident kimi yaşayacaq. Qədirbilən xalqımız, millətimiz onu həmişə qəlbində, ürəyində heykəlləşdirəcək, onun adını daima uca tutacaqdır. Nə qədər ki, müstəqil Azərbaycan var, Azərbaycan xalqı var, Heydər Əliyev də yaşayacaqdır. Onun ömrü bitməyən, tükənməyən bir ömürdür.

*İnqilab NƏSİROV,
Azərbaycan Respublikası Apellyasiya
Məhkəməsinin sədr müavini.*

TÜRK DÜNYASININ BÖYÜK OĞLU

Müstəqil respublikamızın iqtisadiyyatının hər-tərəfli inkişaf etdirilməsində neft amilindən istifadə olunması ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin düşünülmüş və uzaqgörən siyasətinin əyani təcəssümüdür.

Bu siyasətin layiqli davamçısı möhtərəm prezidentimiz cənab İlham Əliyev ötən ilin noyabrında Bakı Dərin Özüllər zavodunda olarkən, burada aparılan böyük işlərdən qürur duyduğunu xüsusi vurğulayaraq demişdir: «Əgər 25 il bundan əvvəl bu zavod Azərbaycanda tikilməsəydi, bəlkə də bu layihələr belə uğurla həyata keçirilməzdi.

...Əlbəttə, bu zavod hələ uzun-uzun illər işləyəcək, Azərbaycan üçün, bölgə üçün, region üçün çox mühüm işlər görəcəkdir.

...Mən bu zavodda dəfələrlə olmuşam, vəziyyətlə tanışam. Bu gün bütün bu gözəl işləri görəndə çox sevinirəm. Bütün Azərbaycanın gələcək iqtisadi inkişafı bu layihələrlə bağlıdır. Bu layihələr olmasa, Azərbaycan çox çətin iqtisadi vəziyyətdə qala bilər. Layihələrdən əldə olunacaq gəlirlər

ölkəmiz üçün səmərəli istifadə olunmalıdır. Əminəm ki, Azərbaycan xalqı yaxın gələcəkdə bunun bəhrəsini görəcəkdir».

Beləliklə, ötən il zavodumuzun istehsal sahələrində olarkən, möhtərəm prezidentimiz İlham Əliyev burada çalışanların işindən, əməyindən qürur duyduğunu söylədi, müəssisəmizdən xoş təəssüratla ayrıldı. Bir neçə ay sonra cənab prezidentimiz İlham Əliyevin fərmanı ilə Bakı Dərin Özüllər zavoduna ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin adı verildi. Bu da əbəs deyildi. Çünki Heydər Əliyevin təşəbbüsü və səyi ilə inşa edilmiş Bakı Özüllər zavodu yarandığı ilk gündən bəri ölkənin neft sənayesində öz dəst-xəttini göstərmiş. Müəssisəmizə onun adının verilməsi kollektivimizin çoxdankı arzusu idi. Bu əlamətdar hadisə kollektivimizin üzvlərini yeni-yeni nailiyyətlər qazanmağa sövq etmiş, əməkdaşlar «Əsrin müqaviləsi»nin həyata keçirilməsində daha da fəallıq nümunəsi göstərmişlər.

Bütün bunlarla yanaşı, müəssisəmizdə geniş təmir-bərpa, abadlıq, yenidənqurma işləri aparılmış, zavodyanı sahədə minlərlə ağac, bəzək kolları, gül-çiçək əkilmiş, böyük bir park zolağı salınmışdır. İndi bu park zolağı işçilərimizin və burada bizimlə çiyin-çiyinə çalışan xarici iş adamlarının səfalı istirahət yerinə çevrilmişdir. Sevindirici haldır ki, bu gözəlliyin önündə, zavodun inzibati binasının qarşısında ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin büstü ucaldılmışdır.

Bu günlərdə Bakı Dərin Özüllər zavodunda ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin abidəsinin təntənəli açılışı olmuşdur. Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev mərasimdə

iştirak etmişdir. O öz nitqində demişdir: «Müstəqil Azərbaycanın Prezidenti kimi Heydər Əliyev ölkəni hər cəhətdən inkişaf etdirdi. Məhz Heydər Əliyevin müdrikliyi, uzaqgörənliyi, cəsarəti, apardığı siyasət sayəsində indi Azərbaycan bölgədə iqtisadi cəhətdən lider ölkəyə çevrilibdir. Bu gün dövlətimiz iqtisadi cəhətdən çox sürətlə inkişaf edir. Azərbaycan beynəlxalq, regional layihələrdə aparıcı rol oynayır və iqtisadiyyatı ildən-ilə güclənir, xalqın rifah halı getdikcə yaxşılaşır.

...Gələcəkdə bizim vəzifələrimiz çoxdur. Biz Heydər Əliyev siyasətini bütün sahələrdə davam etdirməliyik. Yalnız bu siyasət Azərbaycan xalqına xoşbəxtlik gətirəcəkdir. Yalnız bu siyasət Azərbaycanı iqtisadi cəhətdən daha da güclü edəcəkdir».

Çox şadam ki, bu gün zavod çox uğurla fəaliyyət göstərir. Mən keçmiş işimlə əlaqədar zavodda dəfələrlə olmuşam. Prezident kimi də olmuşam və yəqin ki, hələ çox olacağam. Mən çox şadam ki, zavodda gedən işlər bu gün dünya standartlarına cavab verir. Burada tikilən, inşa edilən qurğular ən yüksək səviyyədə istismara verilir. Bu da onu göstərir ki, zavodun çox peşəkar kollektivi var. Çox şadam ki, bu peşəkar kollektiv Azərbaycana çox ləyaqətlə xidmət edir, böyük işlər görür».

Tahir MƏMMƏDOV,
Heydər Əliyev adına Bakı Dərin Özüllər zavodunun direktoru.

O HƏMİŞƏ BİZİMLƏDİR

Öz mənalı həyatını bütövlükdə xalqına həsr etmiş, müstəqil dövlətimizin qurucusu və memarı, ümummilli liderimiz Heydər Əliyev xalqımızın tarix yaddaşında əbədi yaşamaq haqqı qazanmış dahi bir şəxsiyyətdir. Şərəfli ömrünün bütün anlarını Vətənə və xalqa təmənnasız xidmət edən, dövlətçiliyimizin əsasını qoyan, onu inkişaf etdirən bu tarixi şəxsiyyət sözün əsl mənasında yenilməz iradə, dönməz qətiyyət sahibi olmuşdur. Son illərdə qazandığımız bütün uğurlar məhz bu böyük şəxsiyyətin adı ilə bağlıdır desəm yanılmaram.

Heydər Əliyev rəhbər kimi həmişə ədalətli mövqe tutub, haqqı nahaqqa qurban verməyib. Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi mövcudluğunun qorunub saxlanması, ölkəmizdə davamlı siyasi sabitliyin təmin olunması, iqtisadiyyatın dinamik bugünkü azad, fərvan həyat məhz Heydər Əliyevin xidmətlərinin nəticəsidir. Onun xalq qarşısındakı xidmətlərini kiminləsə müqayisə etmək mümkün deyil. Azərbaycanı dünyaya, dünyanı Azərbaycana tanıdan bu böyük insan hələ sağlığında insanların qəlbində özünə əbədi heykəl qoymuşdu.

Heydər Əliyevin tərcümeyi-halı Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişaf etdirilməsi və yaşaması ilə birbaşa bağlıdır: “Mən həyatımın qalan hissəsini də xalqıma bağışlayıram” — deyən böyük öndərimiz sözün əslində bütün mənalı həyatını xalqına, vətəninə bağışladı...

Heydər Əliyev ümumxalq məhəbbətini, istəyini təkcə öz vətəninə deyil, bütün dünyada qazanmışdı. Buna görə də dünya siyasətçiləri, dövlət və hökumət rəhbərləri, siyasi xadimlər onu həmişə yüksək qiymətləndirir, onunla razılaşırdılar.

Allah Heydər Əliyevə qeyri-adi insani keyfiyyətlər bəxş etmişdi, o, böyük fitri istedad sahibi idi. Tarixi hadisələrin gedişini irəlicədən müəyyənləşdirmək, dəqiq siyasi qiymət verib nəticə çıxarmaq onun zəkasının, düşüncəsinin dərinliyindən xəbər verirdi. Mən onun xarici səfərlərini, görüşlərini həmişə izləyirdim. O, əvəzolunmaz şəxsiyyət idi, çox təəssüf ki, ikinci Heydər Əliyev heç vaxt olmayacaq...

Müstəqilliyimizin əbədi olması, Qarabağ torpağının azad, insanların fərvan yaşaması onun ən böyük arzusu idi. Şükürlər olsun ki, bu arzuları, bu istəyi reallaşdıracaq gənc, layiqli prezidentimiz İlham Əliyev var. Biz onun ətrafında sıx birləşməli, Heydər Əliyev tərəfindən başlanan işləri uğurla həyata keçirməkdə ona kömək və dəyər olmalıyıq.

*İlqar ƏHMƏDOV,
“Repharma” şirkətinin baş direktoru.*

ÖLMƏZ ŞƏXSİYYƏT

Bir qədər tarixə nəzər salsaq, görərik ki, müxtəlif dövrlərdə ayrı-ayrı şəxsiyyətlər öz xalqının, öz dövlətlərinin varlığı üçün misilsiz xidmətlər göstərmişlər.

Belə ki, Ruzvelt ABŞ, Şarl de Qoll Fransa, Adenauer Almaniya, Cavahirləl Nehru Hindistan, Böyük Atatürk Türkiyə üçün nə deməkdirsə, Heydər Əlirza oğlu Əliyev də Azərbaycan xalqı üçün, bütün dünya azərbaycanlıları üçün, bütün türk dünyası üçün o deməkdir...

Tariximizə az-çox bələd olanlar yaxşı bilirlər ki, indi ki, müstəqil, qüdrətli, nüfuzlu, sabit, demokratik və dünyada xüsusi nüfuza malik olan Azərbaycanın müəllifi Heydər Əliyevdir.

Heydər Əliyev elə nadir şəxsiyyət idi ki, o, necə deyərlər, yox yerdən bir dövlət qurdu. Azərbaycanın adını dünya tarixinə böyük hərflərlə və birdəfəlik yazdı.

Heydər Əliyevin qeyri-adi dərəcədə böyük istedadı, dərin zəkası, fenomenal qabiliyyəti, unikal dövlətçilik mə-

harəti dünya nəhəngləri arasında onun yerini müəyyənləşdirdi.

Heydər Əliyev tarixi yaradan şəxsiyyətdir. Tarix o zaman obyektiv olur ki, ona həm də şəxsiyyətlər faktoru prizmasından baxasan.

Heydər Əliyevi hansısa siyasi xətdə, hansısa ideologiyaya xidmət göstərməyə məcbur etmək, praktiki olaraq, qeyri-mümkün idi.

Heydər Əliyevin Azərbaycan üçün hansı müstəsna işlər görməsinə tam aydınlıq gətirmək üçün 1969-cu ildən bu günə qədər baş verənlərə nəzər salmaq kifayətdir.

Bütün XX əsr boyunca heç bir liderin görə bilmədiyi işləri Heydər Əliyev bacardı.

Heydər Əliyev zamanla ayaqlaşan, hətta onu qabaqlayan siyasətçilər cərgəsinə aiddir.

Onun üçün ən vacib məsələlərdən biri elmi-texniki tərəqqinin sürətli axınından geri qalmamaq olmuşdur.

Heydər Əliyevin bütün hakimiyyəti dövründə Azərbaycanda elmin, təhsilin, səhiyyənin inkişafı sosial-iqtisadi tərəqqinin templəri ilə düz mütənasib olub. Bütün bunlar bugünkü müstəqillik üçün müstəsna əhəmiyyət kəsb edib.

Qədim yunan filosofları o kəsi dahi hesab edirdilər ki, o, heç kəsin görə bilmədiklərini görə bilsin. Heydər Əliyev məhz belə dahilərdəndir. Tarixi proseslərin dəfələrlə sınaqdan çıxardığı dəyişilməz bir postulat var: ölkələrin və xalqların tarixini, adətən, öz xalqı ilə mənən — fikrən bir olan böyük şəxsiyyətlər yaradırlar. Heydər Əliyevin Azərbaycanın tarixindəki rolu bu baxımdan dəyərləndirilməlidir.

Heydər Əliyev heç kimə bənzəri olmayan güclü bir şəxsiyyət idi.

Heydər Əliyev ona görə güclü idi ki, o, haqlı idi.

Böyük Mustafa Kamal Atatürk 1919-cu ilin ağır istiqlal savaşı günlərində türklərin mütləq qələbə qazanacağına əminlik ifadə edərək deyirdi: "Hər halda dünyada haqq var və o haqq qüvvədən yüksəkdir". Haqlı adam həmişə güclü, təmkinli, hər şeyə qadir, nikbin və inamlı olur.

Heydər Əliyev ona görə güclü idi ki, o, dövlətçi idi, ona görə dövlətçi idi ki, ədaləti hər şeydən üstün tuturdu.

Heydər Əliyev ona görə güclü idi ki, o hər hansı çətin bir məqamda gücün siyasətinə qarşı siyasətin gücünü qoyaraq, "haqlı adam güclüdür" düsturunu işə salırdı.

Ədalətin zəfər çalması uğrunda bütün ömrü boyu çalışan Heydər Əliyev üçün "ədalət" "dövlət" məfhumları arasında möhkəm bağlılıq var idi.

İnsanlar antik dövrdən üzü bəri ədalətli dövlət axtarışındadır. Heydər Əliyev fenomeni bu axtarışın fonunda daha əzəmətli görünür.

Müstəqil Azərbaycanımızın gələcəyinə hamımız böyük ümidlə baxırıq. Ona görə ümidlə baxırıq ki, bu müstəqilliyin özülü 1969-cu ildən üzü bəri elə bir memar tərəfindən qoyulub ki, heç bir zəlzələ, heç bir qasırğa ona təsir edə bilməz. Bu memar Yer kürəsində alternativ olmayan dövlət xadimi Heydər Əliyevdir.

Biz Heydər Əliyevi cismən itirsək də, onun ideyaları, düşüncələri yaşayır və yaşayacaqdır. Heydər Əliyevin qurduğu, yaratdığı, memarı olduğu Azərbaycan heç bir zaman

Heydər Əliyev ideologiyasından, fəlsəfəsindən dönməyəcəkdir. Heydər Əliyev yüz illər ərzində tarixin yetişdirdiyi qeyri-adi şəxsiyyətlərdən biri kimi Azərbaycan xalqının yaddaşında, qəlbində əbədi yaşayacaqdır.

*Əhməd VƏLİYEV,
“Odlar yurdu” universitetinin rektoru,
professor.*

ÜZÜN AĞ OLSUN, XALQIM!

Yer kürəsi adlanan bu planetdə heç kimlə müqayisə oluna bilməyəcək bir şəxsiyyət olan Heydər Əlirza oğlu Əliyevin dünyasını dəyişməsi xəbəri ildırım sürəti ilə bütün dünyaya yayıldı. Yazılanlara görə, İsa Peybəmbər (ə.s) günahsız olaraq çarmıxa çəkiləndə, dünyaya qaranlıq çöküb və məbədin pərdəsi 2-yə bölünüb.

Heydər Əliyevin də ölüm xəbəri eşidiləndə, Azərbaycanın günəşi zəiflədi və millətindən asılı olmayaraq, hər bir vətəndaşının ürəyindəki məbədin pərdəsi 2-yə bölündü. Neçə min ildən sonra təkrar olunan tarix! Tanrının Azərbaycan xalqı üçün göndərdiyi qüdrətli bir peyğəmbər Heydər Əliyev idi. Heydər Əliyev Azərbaycanın elə bir nurlu peyğəmbəri idi ki, O, nəinki Azərbaycanı, hətta bütün dünyanı öz nuruna qərq etmişdir. Və biz bunun şahidi olduq. Mən həyatımda bir neçə prezidentin dəfn mərasimini görmüşəm. Lakin beləsini görməmişdim. İlahi, gördüklərimi izah etmək üçün elə bir söz tapmaq istəyirəm ki, onları ifadə etsin. Ancaq söz acizdir. Heydər Əliyev haqqında böyük

şəxsiyyətlərin fikirlərini dinləmişəm. Yenə də mən axtardığım sözü deyən olmayıb. Nə ürəyimdəkiləri, nə gördüklərimi ifadə etsin. Bu nə möcüzədir, Allah! Bu deyilənlər azdır, azdır, azdır... Çünki, O, öz ölümü ilə ölkəmizi qat-qat böyüdərək, bütün dünyaya başqa bir Azərbaycan kimi tanıtdı. Özü kimi dağ vüqarlı Azərbaycan, etibarlı Azərbaycan, qədirlən Azərbaycan. Heydər Əliyevi Azərbaycan xalqı öz məhəbbəti ilə Tanrıya yaxın olan elə bir zirvəyə qaldırdı ki, nuru Azərbaycanı daim işıqlandıracaq. Mən möhtərəm prezidentimiz İlham Əliyevə başsağlığı verirəm və deyirəm: «Sizin arxanızda qədirlən xalq, başınızın üstündə Tanrı xeyir-duası var. Başınızı dik tutub iri addımlarla, vüqarla irəliləyin. Çünki Siz qədirlən Azərbaycan xalqının oğlusunuz». Xalqıma isə deyirəm: «Üzün ağ olsun. Sən Heydər Əliyevə layiqsən».

Allah rəhmət eləsin.

Tamella CƏFƏROVA.

XALQ DA ONU YAŞADACAQ

Dahilər yaradan xalq ən güclü, qüdrətli xalqdır. Heydər Əliyevi dünyaya verən xalq Azərbaycan xalqı! Sən yenilməz, cəsur qəhrəman, böyük ürəkli xalqsan! Heyflər olsun ki, Heydər Əliyevi itirdik. Dahilər yüz il yaşasa, yenə də azdır. Çünki xalq üçün onun bir günü də qiymətlidir...

Düşünürəm ki, Azərbaycanın müstəqilliyi Heydər Əliyevin — o böyük şəxsiyyətin tale yazısına bəxş olunmuşdu.

Ümummilli liderimiz müəyyən məqamlarda öz düşüncələr burulğanında çaşıb qalan bəzi insanları dərin girdablardan çəkib çıxarır və məqsədinə nail olurdu.

...Fəxri xiyabanda insan axını...

Xalqın eks-prezidentə məhəbbət, inam qüvvəsindən böyük nə ola bilərdi ki?

O, xalqın yaddaşına əbədi iz saldı.

O, xalqın müdrikliyində qaldı.

O, xalq üçün yaşadı, xalq da onu yaşadacaq.

Sevda ƏLİYEVƏ,

«Maarif» nəşriyyatının direktoru.

ÖLÜMƏ ƏYİLMƏZ ZİRVƏ

*Heydər Əliyev dünyanın
hər tərəfindən görünən
əbədi siyasət zirvəsidir.*

Müəllif

Çiyinlərdə gedən dünyaydı tabut,
Baxıb arxasınca el ağlayırdı.
Ətrafı sarmışdı qəm dolu sükut,
Məzara qoyulan gül ağlayırdı.

Ellərin matəmi elə zillədi,
Zamanı sızladar Arif segahı.
Cavid məzarından tarix boylanar,
Özün dara çəkər Xətai ruhu.

Səslənər «Koroğlu» üvertürası,
Qürbətdə Füzuli gözəli ağlar.
Dünyanı sarsıdar bir xalqın yası,
Gözlərdə Kür coşar, Xan Araz çağlar.

Ay ellər, o adi bir karvan deyil,
 Cahanın qoynundan bir cahan gedir.
 Dahi qarşısında, ey zaman, əyil,
 Canını millətə verən can gedir.

İnsanlar sel kimi-sel belə gəlməz!
 Gül-çiçək dənizdi, o məzar-ada.
 Yox, yox, inanmıram, dahilər ölməz,-
 Əbədi ulduza dönər səmada!

Ölümə əyilməz zirvədi Heydər,
 Yaşadı kişitək, öldü kişitək.
 Bəşəri titrətdi bu qəza-qədər,
 Elə bil dünyada dünya qaldı tək.

Rüzgar ƏFƏNDİYEVƏ.

GÜNƏŞ DOĞULAR

Dünyaya gəldiyi gün bəxtəvərdir,
 Hünər dastanıdı ömrünün yolu.
 Gözləri işıqlı, aydın bir səhər,
 Ürəyi arzuyla, ümidlə dolu,

Yarıb qarandığı şimşəklər kimi,
 İlahi vermişdi gücü, qüdrəti.
 Ömür yollarında o nələr çəkdi,
 Zamanın, insanın oldu heyrəti.

Həsəd aparırdı ölkələr ona,
 Zəkası tükənməz, coşğun ümmandı.
 Ürəyi sığmırdı böyük cahana,
 Vətəni şöhrətli Azərbaycanıdır.

Adıyla bağlıdır milli ordumuz,
 O igid oğullar qələbə çalar.
 Heydəri dünyaya gətirən xalqın,
 Hər vaxt taleyində günəş doğular.

Zenfira ƏLİŞQIZI.

İNSAN, TARİX VƏ ZAMAN

Doxsan üçüncü il — soyuq yaya keçir,
Zamanın yolları uçurum, dərin...
Ürəyi titrəyir, qəlbi dərd içir
Yurdun taleyini düşünənlərin.

Kəsilmiş, çırpınan başdı məmləkət,
Qanı göl-göl olub, laxtalanırdı.
Bir cansız meyitdi, daşdı səltənət,
Torpağa gömülü taxtalanırdı.

Başsız bir karvana varmı yol açan,
Yanır, viran qalır kəndlər, şəhərlər...
Vahimə içində qovulan, qaçan,
Üfüqdə qaralır aydın səhərlər...

Bir gəlin üz tutur ulu Tanrıya:
Ya məni quş eylə, ya daşa döndər!
Dağ da dözə bilməz belə yaraya,
Nicat ver, Ya Rəbbib, xilaskar göndər!

Kimin ətəyinə uzansın əllər,
Bu millət bəs kimə pənah gətirsin.
Bəs kimi haraya çağırırsın dillər,
Ürəyi yangıyla min ah gətirsin.

Tarix çiyin çəkir, suallar müşkül;
Alınlar düyünlü, fikir pərişan.
Zaman çaşbaş qalır, cavablar məchul,
Vətəndir, taledir axı qarışan...

Min ildir yolumuz işığa, nura,
Haqqın ətəyindən tutub gəlmişik.
Tarix dərəsindən yığıla-dura,
Neçə acıları udub gəlmişik.

Salam, Böyük İnsan — tarix çağırır,
Zülmətdən, zillətdən haylanır Vətən.
İndi darda qalan bayraq çağırır,
Sənin yollarına boylanır Vətən.

Döndər bu gəmini yaxın sahilə,
Xilas et, sovuşdur qayalıqlardın.
Əl edən, çağırən, baxan sahilə
Sən apar, sən keçir milləti dardan.

Haqqın — həqiqətin qəlbi dağlanır,
Qorxaq əsirgəyir bir qaşığı qanın.
Azad gələcəyə yollar bağlanır,
Ayaqlar altında tapdanır qanun.

Sən yaxşı bilirsən yer nə, göy nədir,
Sənin alın yazın millətin yolu.
Vətənin qəlbində yara göynəyir,
Çağırır vüsali həsrətin qolu.

Göyləri titrədər, səsi can üzər,
Fırtına içində üzən gəminin,
Başında fəlakət bir ölüm gəzər,
Səmtini itirən gəzən gəminin.

Nəsillər öyünən fədakar ömür,-
Yaddaş heykəl qoyar əməllərinə!...
İlahi sevgilər ərimit, ölmür,
Əbədi şahiddir zaman, qərinə!...

Dünyanın əşrəfi insan adına,
Ucalan saraylar alışdı, yandı.
Tarix kölgə tutmaz açıq alına,
Qorunar şərəfi, məsləki, andı.

Xalq-oğul — ulduzlar qovuşub gedir,
Vətənin əsgəri komandanısan.
İllər işığından yapışıb gedir,
Millətin ziyası, səhər danısan.

Salam Böyük İnsan — aydın həqiqət,
Səsini eşidir planet, kürə.
Görsən bu salama bircə xəyanət,
Qəzəbin kükrəyib, vulkan püskürə.

Düşmən qabağında mərdanə, mətin,
Azərbaycan boyda bir səngərdəsən.
Məntiqin qırılmaz, çətindən çətin,
Yenilməzlik rəmzi, bir sərkərdəsən.

Salam Mənim Atam — tarix yazası;
Adına ehtiram əbədi yaşar.
Səndən üz döndərən bir gün azası,
Güvənən dağ yarar, zirvələr aşar.

Qurduğun — tikdiyin vətən sarayı,
Azərbaycan adlı əbədi qala.
Xoşbəxtli ötsə də illəri, ayı,
Memardan nişanə — abidə qala.

*Əli Rza XƏLƏFLİ,
4.XI.2001.*

HEYDƏR BABA

Örnək olub neçə nəsle,
Nəsihətin, Heydər baba.
Övladın alov donlu
Cəmiyyətin, Heydər baba.
Bir iz qoydun dolandığca
Amerikada, Fransada.
Bəlli oldu hər diyara
Şəxsiyyətin, Heydər baba.

El azadlıq sədasıyla,
Səni dedi, səni duydu.
Bir ömürlük həyatında
Tarixlərə qədəm qoydun.
Yağların, düşmənlərin
Ürəyini sözlə oydun.
Belə oldu əzəl gündən
Təbiətin, Heydər baba.

İlqar DAĞLAROĞLU.

DÜNYADA SİLİNMƏZ İZLƏR QOYAN İNSAN

Xalqımızın yetirdiyi nadir dövlət xadimlərindən olan Heydər Əliyev həyatı boyu vətəninə düşülmüş, onun ürəyi Azərbaycanın müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi, doğma xalqının xoşbəxtliyi üçün döyünmüşdür. Azərbaycanın ən çətin anlarında onu xilas etmək üçün misilsiz fədakarlıqlar göstərmiş, xalqını və ölkəsini bəlalardan qurtarmağı bacarmışdır. O, milli dövlətçiliyimizin bünövrəsini qoydu və azərbaycanlıların həmrəyliyi üçün möhkəm zəmin yaratdı. Heydər Əliyev yeni Azərbaycanı onun bugünkü firavan həyatını yaratmış və ölkəmizi gələcəyə aparan yolları müəyyən etmişdir. Məhz buna görə də Azərbaycan tarixinin bir qərinəsi Heydər Əliyev adı və şəxsiyyəti ilə sıx bağlıdır. Bu dahi şəxsiyyətdən çox yazılıb və çox yazılacaqdır. Çünki bu nadir şəxsiyyət haqqında hələ deyiləsi sözlər, yazılası, görüləsi işlər çoxdur. O, güclü şəxsiyyət idi, uzaqgörən insan idi. Azərbaycana siyasi rəhbərliyə ikinci dəfə qayıtdıqdan sonra qəti şəkildə bildirdi ki, bizim yolumuz bazar iqtisadiyyatı yoludur. O, işlədiyi dövrdə

bu yolu tutdu və qısa bir müddətdə ölkəmizin dünya iqtisadiyyatına integrasiyasını təmin etdi.

Heydər Əliyevin böyük şəxsiyyət olması bütün dünyada qəbul edilmişdir. Super dövlətlərin rəhbərləri tərəfindən onun fikirləri hörmətlə dinlənir, qəbul olunurdu. Onun fəaliyyəti dövründə demokratik, hüququ dövlət quruculuğu istiqamətində mühüm işlər görülmüş, insanların hüquq və azadlıqlarının ən mühüm, ümdə prinsipləri reallaşdırılmışdır.

Azərbaycan əbədi olduğu kimi Heydər Əliyev də təkcə tariximizdə deyil, vətənin təəssübünü çəkən, onun sabahını düşünən hər bir azərbaycanlının ürəyində daim yaşayacaqdır. O vətən, xalq qarşısında misilsiz xidmətlərilə milyonların qəlbində özünə abidə ucaltmışdır. Belə şəxsiyyətlər həyatdan cismən köçürlər, ruhən isə sonsuz olan əbədiyyətə qədər yaşayırlar. Böyük Cavid yazırdı: «ölüm var ki həyat qədər dəyərli, həyat var ki, ölümdən də zəhərli...» Böyük öndərimiz Heydər Əliyevin ölümü də həyat qədər dəyərli-dir.

*Müşfiq ATAKİŞİYEV,
«Təfəkkür» universitetinin rektoru,
professor.*

SAĞLIĞINDA ÜRƏKLƏRDƏ ÖZ HEYKƏLİNİ UCALDAN BÖYÜK QURUCU

Ümumiyyətlə, liderimiz Heydər Əliyevin ölkəmizin neft strategiyasının işlənilib hazırlanmasında xidmətləri əvəzsizdir. 1994-cü ilin 20 sentyabrında imzalanan «Əsrin müqaviləsi» bunun bariz nümunəsi idi. Xatırladım ki, «Əsrin müqaviləsi» xarici şirkətlərin Azərbaycana axınına təkan verdi. Heydər Əliyevin uzaqgörənliyi nəticəsində ərsəyə gətirilən saziş layihəsi daha 21 neft müqaviləsinin bağlanması və ölkəmizə milyardlarla dollar sərmayə qoyulması ilə nəticələndi.

Heydər Əliyevin memarı olduğu Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri dünyada analoqu olmayan mühəndis qurğusudur. Ümumi uzunluğu 1760 kilometr olan bu kəmə ildə 50 milyon ton neft ötürmək gücündədir, bədxahlarımız kəmərin çəkiliş xərclərinin hədsiz dərəcədə yüksək olacağı, kəmə keçən ərazilərin seysmik cəhətdən təhlükəliliyi barədə iddialar irəli sürürdülər. Azərbaycan alimləri isə bu fikirlərin əsassızlığını elmi dəlillərlə sübuta yetirdilər... Heydər Əliyev zəkası və uzaqgörənliyinin bəhrəsi olan Bakı-Tbili-

si-Ceyhan boru kəmərinin təkcə Azərbaycanın deyil, həm də dünya iqtisadiyyatının inkişafına müsbət təsir göstərəcəyi artıq heç kəsdə şübhə doğurmur...

Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəməri 2005-ci ildə işə salınacaq. Kəmə qara dənizdən yan keçməklə birbaşa Aralıq dənizinə çıxaracaq, bu dənizdə böyük tutumlu tankerlərin hərəkət imkanı çox olduğundan Azərbaycan neftinin müxtəlif istiqamətlərə daşınması iqtisadi cəhətdən daha əlverişli olacaq Bakı-Tbilisi-Ceyhan istiqamətinin seçilməsi Heydər Əliyevin böyük siyasi uzaqgörənliyinin və iradəsinin nəticəsidir. Gələcəkdə bu kəmə nəinki Azərbaycan neftinin dünya bazarına çıxarılmasına imkan verəcək, həmçinin «İpək yolu» dövlətləri üçün də magistral kəmə olacaq.

«Əsrin müqaviləsi»ndən sonra Azərbaycanın dəniz sektorunda və quru sahələrində yerləşən struktur və yataqlar üzrə daha 22 neft müqaviləsi bağlanmış, «Şahdəniz» kimi iri qaz-kondensat yatağı kəşf edilmişdir. Azərbaycan dünyanın sürətli neft-qaz əməliyyatları aparılan mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir.

Ölkəmizin neft-qaz kompleksində tənəzzül dövrü ötüb keçmişdir. Neft hasilatının ilbəil artması ilə XXI əsrdə Azərbaycanda yeni dövr başlanmışdır. Bu dövrün təməlini qoymuş 20 sentyabrın 1994-cü il tariximizin parlaq bir səhifəsinə çevrilmiş və Heydər Əliyev həmin tarixin «Neftçilər günü» kimi qeyd edilməsi haqqında fərman vermişdir. Bu hadisə onun neft sənayesinə, Azərbaycan neftçilərinə olan qayğısının və diqqətinin ən parlaq nümunəsidir.

...Ümumilli liderimizin ölkəmizin neft sənayesinin in-
kaşaf etdirilməsində olan əvəzsiz, misilsiz xidmətləri gələc-
ək nəsillər tərəfindən də yüksək qiymətləndiriləcək, Ba-
kı-Tbilisi-Ceyhan kəmərinin baş memarı olan Heydər
Əliyev tərəfindən hazırlanan və uğurla həyata keçirilən yeni
neft strategiyası xalqımızı xoşbəxt günlərə qovuşduracaq.

*Kərim KƏRİMOV,
Geofizika və Mühəndis Geologiyası
İstehsalat Birliyinin baş direktoru,
AMEA-nın müxbir üzvü,
professor.*

ONUN HƏR GÜNÜ BİR TARİX İDİ

Heydər Əliyev böyük insan, təcrübəli dövlət xadimi, nəhəng siyasətçi, dahi rəhbər idi. O, Azərbaycana siyasi rəhbərliyə ikinci dəfə xalqın təkidi və sevgisi ilə qayıtdıqdan sonra, demişdi ki, mən ömrümün yerdə qalan hissəsini xalqıma bağışlayıram. Doğrudan da biz bu dahi şəxsiyyətin həyatının son 10 ilini göz-lərimiz önündə canlandıranda, onun ömrünün xalqın yolunda şam kimi ərirtiyinin şahidi olduq. Müstəqil Azərbaycanımızın memarı olan cənab Heydər Əliyev ölkəmizin dirçəlməsi, inkişafı, tərəqqisi üçün nə etmədi, hansı işləri həyata keçirmədi? Onun yorulmaz fəaliyyəti, zəhməti sahəsində ölkədə ictimai-siyasi sabitlik bərqərar oldu, hər bir vətəndaşın azad, sərbəst, firavan yaşamaq hüququ təmin edildi.

Heydər Əliyevin dahiliyi onda idi ki, milli dövlətçiliyimizin dağılmaq, məhv olmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qaldığı, separatizm baş qaldırdığı ağır bir vaxtda, taleyüklü bir məqamda xalqın çağırışına səs verdi, köməyini, bacarığını əsirgəmədi. Özünü, sözün əsl mənasında, odun-alovun içinə atıb ictimai-siyasi sabitliyi yaratmağa, vətəndaş müharibəsi-

nin qarşısını almağa, erməni işğalçılarının hücumlarını dayandırmağa müvəffəq oldu. Bəli, doğrudan da, Heydər Əliyev ömrünün yerdə qalan hissəsini xalqına həsr etdi. Xalq da onun bu əməyini, bu fədakarlığını unutmadı, itirmədi.

Azərbaycan xalqı böyük insan, xalqımızın, dövlətimizin xilaskarı Heydər Əliyevi heç vaxt unutmayacaq, yaddan çıxarmayacaq. Onun adı tarixə qızıl hərflərlə yazıldı.

Müdrək liderimiz Heydər Əliyevin qurub yaratdığı müstəqil Azərbaycanı qorumaq, yaşatmaq üçün onun yolunu davam etdirməli və gələcək nəsillə çatdırmalıyıq. Heydər Əliyevin tamamlaya bilmədiyi işləri məhz onun müdrək siyasəti ilə başa çatdırı bilərik. Bunun üçün xalq həmin siyasətin ən layiqli davamçısı möhtərəm prezidentimiz İlham Əliyevə sadıq qalmalıdır. Əminəm ki, Heydər Əliyev məktəbinin yetirməsi İlham Əliyevin sayəsində problemlər aradan qadrlılacaq, Azərbaycanın ərəzi bütövlüyü bərpa olunacaq və dövlətimiz bölgənin ən qüdrətli ölkələri sırasına daxil olacaqdır.

Mirəkber ŞÜKÜROV,
«Azərtəkrar qara metal» ASC-nin sədri.

MÜDRİK İNSAN, DAHI ŞƏXSİYYƏT

Heydər Əliyev bəşər tarixinin yetişdirdiyi nadir tarixi şəxsiyyət idi. Onda Atatürk qətiyyəti və müdrikliyi vardı. Bu iki böyük insan türk dünyasının qoşa qanadına çevrilən əvəzsiz liderlərdir.

Heydər Əliyev milli dövlətçiliyimizi məhv olmaqdan qoruyub saxladı, onu gücləndirdi, bizə tərəqqi edən, çiçəklənən Azərbaycanı miras qoydu. Memarı və qurucusu Heydər Əliyev olan, Heydər Əliyev sevgisindən yaranan bugünkü Azərbaycan onun şah əsəridir. O, bir insan ömrünün imkanları çərçivəsinə sığışmayan miqyasda fəvqəladə işlər görüb. Heydər Əliyevin parlaq və aydın zəkası, zəngin biliyi və təcrübəsi sayəsində ölkəmiz düşdüyü böhran vəziyyətindən nəinki çıxmağa, hətta dünya birliyinin qabaqcıl, sayılıb, seçilən dövlətləri cərgəsinə çıxdı. Heydər Əliyev şəxsiyyəti, əslində, müstəqil Azərbaycan Respublikasının varlığı deməkdir. Nə qədər ki, Azərbaycan dövləti var. Azərbaycan xalqı mövcuddur, Heydər Əliyevin adı da əməlləri də yaşayacaqdır.

Şükürlər olsun ki, indi dahi rəhbərin siyasi kursu etibarlı əllərdədir. Bütün xalqımız kimi mən də inanıram ki, Heydər Əliyev siyasi məktəbinin layiqli yetirməsi və davamçısı, möhtərəm prezidentimiz İlham Əliyev dahi şəxsiyyətin ideyalarını həyata keçirəcək, Azərbaycanın müstəqilliyinin, suverenliyinin daha da möhkəmləndirilməsində öz bilik və bacarığını əsirgəməyəcək, Azərbaycan xalqı isə Heydər Əliyev yolundan heç vaxt dönməyəcəkdir.

*Elxan YAQUBOV,
«Planeta» İstehsalat Kommersia
Şirkətinin Baş Direktoru*

BÖYÜK XİLASKAR

Son yüz ildə Azərbaycan xalqının yetişdirdiyi ən böyük tarixi şəxsiyyətlərdən olan Heydər Əliyev tariximizi, dilimizi, dinimizi, mənəviyyatımızı bizə qaytardı. O, Azərbaycan xalqını, Azərbaycan dövlətini məhv olmaqdan, dünya xəritəsindən silinməkdən birdəfəlik xilas etdi.

Ötən yüzilliyin 70–80-ci illərindən on minlərlə Azərbaycan gənci respublikamızdan kənara təhsil almağa göndərildi. Bu gənclər nəinki təhsil illərində, həm də təhsildən sonrakı dövrdə gənc mütəxəssis kimi fəaliyyət göstərdikləri zaman Heydər Əliyevin qayğısını hiss edirdilər.

Tanrı Heydər Əliyevə tükənməz potensial, qeyri-adi istedad vermişdi; bütün fəaliyyəti, insanlara münasibəti, uzaqgörənliyi, müdrikliyi, sadəcə görünüşü ilə nümunə idi. Heydər Əliyev sözə, vəzifəyə, torpağına, vətəninə ucalıq gətirmişdir. O, prezident adını, Azərbaycanlı adını şərəfləndirmişdir. Heydər Əliyev azacıq istedadı, qabiliyyəti, biliyi olanların arxası, onlarda vətəni sevmək hissi, idarəetmə səriştəsi aşılayan əvəzsiz şəxsiyyət idi.

Xalqımız onun xidmətlərini heç vaxt unutmamış, daim Heydər Əliyevin siyasətini dəstəkləmiş, onunla birgə olmuşdur. Xalqımız üçün ağır olan bu itki nəinki Azərbaycanı, hətta bütün dünyanı sarsıtdı.

Biz Heydər Əliyevin ideyalarının həyata keçməsi üçün ömrümüzün sonuna kimi çalışacağıq, onun ideyalarını yaşadacağıq və Heydər Əliyevə sadıq qalacağıq.

Heydər Əliyev bütün gücünü, qüvvəsini Azərbaycanın çiçəklənməsinə sərf elədi və bu gözəl məmləkəti əmanət olaraq xalqına tapşırdı.

Ələkbər QULİYEV,
sahibkar.

HEÇ VAXT UNUDULMAYACAQ İNSAN

Həyatının mənasını xalqına sədaqətlə xidmət etməkdə görən Heydər Əliyev az bir müddətdə Azərbaycanı dünyaya tanıtdı. Bütün xarici səfərlərində o, dünya dövlətlərinin rəhbərləri və siyasi liderləri ilə görüşlərində Azərbaycanla bağlı həqiqətləri onlara ustalıqla çatdırır, onları həqiqəti dərk etməyə çağırırdı. Heydər Əliyev sahibkarlığın inkişafına xüsusi fikir verirdi. İş adamları, bizneslə məşğul olanlar üçün hər cür şərait yaradırdı. O yaxşı bilirdi ki, ölkə iqtisadiyyatının yükü məhz iş adamlarının çiyinə düşür. Odur ki, iş adamları üçün sərhədləri açdı, yolkəsən müfəttiş əqidəsi ilə yaşayan hər cür köhnə fikirlərə barmaq silkələdi.

Heydər Əliyev nadir istedadla malik, zəngin dövlətçilik təcrübəsi olan, XX əsrin son dərəcə mürəkkəb və ziddiyyətli tarixi şəraitində xalqımızın yetirdiyi dahi şəxsiyyət idi. Bəşəriyyət tarixində bu cür böyük şəxsiyyət yüz ildən, min ildən bir yetişir. Heydər Əliyev itkisi təkcə türk dünyasının itkisi deyil, bütün bəşəriyyətin, müasir sivil dünyamızın itkisidir.

Əminəm ki, umummilli liderimiz Heydər Əliyevin əziz xatirəsi xalqımızın qəlbində, ürəyində daim yaşayacaq, həmişə böyük hörmət və ehtiramla yad ediləcəkdir. Onun həyat və fəaliyyətinə aid ən dəyərli, mükəmməl kitablar, cild-cild əsərlər hələ bundan sonra yazılacaqdır. Onun yaratdığı müstəqil Azərbaycan dövləti əbədi olacaq, onun ideyaları əbədi yaşayacaqdır. Çünki bu ideyaların daşıyıcısı, Heydər Əliyev siyasətinin, Heydər Əliyev məktəbinin layiqli yetirməsi olan İlham Əliyev var. İnanıram ki, Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Heydər Əliyev siyasi kursunu uğurla, layiqincə davam etdirəcəkdir.

Rza ƏHMƏDOV,
iş adamı.

AZƏRBAYCAN BÜTÜN DÜNYA AZƏRBAYCANLILARININ VƏTƏNİDİR

Hakimiyyətə yenidən qayıtdığı 1993-cü ildə Heydər Əliyevin ciddi diqqət yetirdiyi məsələlərdən biri də dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi ilə bağlı idi. Çünki Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Milli Məclisi-özünün 1991-ci il dekabrın 25-də keçirdiyi iclasında dekabrın 31-nin Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik günü kimi qeyd olunması haqqında qərar verməsinə baxmayaraq, bu mühüm məsələ diqqətdən kənarda qalmışdı. Adı çəkilən qərarın həyata keçirilməsi üçün elə bir ciddi əməli iş görülməmişdi. Ona görə də ilk dəfə olaraq 1993-cü il dekabrın 31-i Azərbaycanın bütün ərazisində çox geniş şəkildə qeyd olundu və dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində məskunlaşan azərbaycanlıların birlik, həmrəylik bayramına çevrildi.

Ümumiyyətlə, hər il 31 dekabr gününü təntənə, bayram ovqatı ilə keçirilməsində Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin misilsiz xidməti olmuşdur. O, xarici ölkələrə etdiyi səfərlər zamanı soydaşlarımızla keçirdiyi çoxsaylı görüşlərdə dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə daha da möh-

kəmləndirilməsi məsələsinə toxunmuş, onların problemləri, qaygıları ilə marqlanmışdır. Ümummilli liderimiz Azərbaycan dövlətinin qarşısında duran mühüm vəzifələrdən birinin də diaspor məsələsi olduğunu dəfələrlə vurğulamışdır. Müdrik şəxsiyyət bütün dünyada yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanma prosesinin sürətlənməsini, azərbaycan diasporunun formalaşmasını, eyni zamanda xaricdə məskunlaşan soydaşlarımızın öz vətənləri üçün faydalı, xeyirxah iş görmələrini arzulamışdır.

Prezident Heydər Əliyev ayrı-ayrı vaxtlarda, daha konkret desək, 1994-cü ildə Böyük Britaniyaya, 1995-ci ilin yanvarında İsveçrəyə, həmin ilin aprelində Belçikaya, 1997-ci ildə Amerika Birləşmiş Ştatlarına, 1999-cu ildə Ukraynaya-bu siyahını daha da artırmaq olar-səfərləri zamanı soydaşlarımızla faydalı görüşlər keçirmiş, bir daha onlara tövsiyə etmişdir ki, xarici ölkələrdə, qütbətdə yaşamasına baxmayaraq hər bir azərbaycanlı Azərbaycanı, bu torpağı unutmamalı, Vətəninə sevməli, onun dirçəlişi, tərəqqisi üçün əlindən gələn köməyi əsirgəməməli, dinini, adət-ənənələrini yaddan çıxarmamalı, onları yaşatmalı və təbliğ etməlidir. Prezident Heydər Əliyev xaricə səfərləri zamanı orada yaşayan azərbaycanlılarla görüşərkən, onların diqqətinə daha çox bir məsələni çatdırmağa çalışırdı. Bu, erməni təcavüzü haqqında, erməni işğalı nəticəsində bir milyondan çox soydaşımızın doğma od-ocağından didərgin düşməsi barədə dünya ictimaiyyətində dolğun təsəvvür yaradılması ilə bağlı idi. Başqa sözlə, bir sıra dövlətlərdən dəstək alan, onların himayəsində yaşayan Ermənistanın Azərbaycana hücum et-

məsi, torpaqlarımızın işğal altında qalması ilə əlaqədar əsl həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması işinin lazımı səviyyədə qurulmaması Heydər Əliyevi daim düşündürürdü, narahat edirdi. Ona görə də bu vacib məsələni uğurla həyata keçirmək üçün xaricdə Azərbaycan lobbisinin formalaşmasına ciddi əhəmiyyət verirdi. Azərbaycan Prezidentinin 5 iyul 2002-ci il tarixli fərmanı ilə yeni bir qurumun – Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş Üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması məhz həmin istiqamətdə reallaşdırılan zəruri tədbirlərdən biri idi. Həmin dövrdə dövlət başçısı Heydər Əliyevin 25 may 2001-ci il tarixdə imzaladığı sərəncama əsasən 2001-ci il noyabrın 9–10-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I qurultayı keçirildi və bu həm də qurultay iştirakçıları, həm də dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın tərəfindən mühüm tarixi hadisə kimi dəyərləndirildi. Mən sözügedən qurultayın iştirakçısı olmuşam və orada diqqəti çəkən bir məqamı xatırlamağı zəruri sayıram. Tədbirdə Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev iştirak və çıxış etdi. Dövlət başçısının qurultaydakı dərin məzmunlu nitqi Azərbaycan diasporunun formalaşmasında, onun vahid məqsədlər ətrafında birləşməsində xüsusi rol oynadı. Heydər Əliyevin qurultay nümayəndələrinə ünvanladığı aşağıdakı sözlər xaricdə məskunlaşan hər bir azərbaycanlı üçün uzunmüddətli proqramın leytmotivinə çevrildi: «Bizim vəzifəmiz, Azərbaycan dövlətinin vəzifəsi ondan ibarətdir ki, bütün ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılara mümkün olan qayğıni, diqqəti göstərsin, onların həyatı ilə maraqlansın və dövlətimizlə ayrı-ayrı ölkələrdə olan Azərbaycan icmaları

arasında əlaqələri daha da inkişaf etdirsən. Azərbaycanın xaricində yaşayan azərbaycanlılar isə gərək indi müstəqil Azərbaycan ilə daha sıx əlaqələr qursunlar. Bunlar dünyada olan bütün azərbaycanlıların birliyinin, həmrəyliyinin təmin olunması üçün əsas şərtlərdir».

Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev həmin fikri bir qədər də konkretləşdirib, məqsədini belə ifadə etdi: «...Hamımız — siz də, biz də çox iş görməliyik ki, Azərbaycanın güclü diasporu yaransın. Müxtəlif ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar daha da güclənsinlər. İqtisadi cəhətdən daha da möhkəmlənsinlər, yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edə bilsinlər. O, ölkələrin həyatına öz təsirlərini göstərə bilsinlər. Beləliklə də müxtəlif ölkələrdə Azərbaycanın müstəqilliyini, onun xarici siyasətini təbliğ etməklə yanaşı, Azərbaycanın problemlərinin həll olunmasına yardım etsinlər. Hesab edirəm ki, dünya azərbaycanlıları bu yol ilə getməlidirlər».

Dövlət başçısının söylədiyi həmin sözlərdən ötən müddət ərzində bir qurultay iştirakçısı, xaricdə yaşayan bir azərbaycanlı, qəlbi, ürəyi Vətənlə döyünən bir insan kimi məskunlaşdığım bu torpaqda Azərbaycanın güclü diasporunun yaranmasında, buradakı azərbaycanlıların arasında əlaqələrin möhkəmlənməsində səyini əsirgəməmişəm. Eyni zamanda Azərbaycandan hər gün, hər saat xəbər tutmuşam, doğma vətəndə baş verən hadisələrlə maraqlanmışam, respublikanın sosial-iqtisadi inkişafının sürətlənməsi məqsədilə çalışmışam. Bununla belə ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin dünyasını dəyişməsi xəbərindən dərinlən kədərlənmiş, soy-

daşlarımızla birlikdə ən qəmli, kədərli günlər yaşamışam... Müstəqil dövlətimizin qurucusu Heydər Əlirza oğlu Əliyevin vəfatı nə qədər ağır, sarsıdıcı olsa da bədbinliyə, ümitsizliyə qapılmırıq. Çünki bu dahi şəxsiyyətin İlham Əliyev kimi dünyada tanınan, nüfuz qazanan varisi var və o, ümummilli liderimizin ideyalarını layiqincə həyata keçirir...

...Prezident Heydər Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının I qurultayında dediyi aşağıdakı sözlər biz qurultay iştirakçılarının uzun müddət həyəcanına səbəb oldu:

«...Qoy, çaylarımız qurumasın! Qoy, ağaclarımız kəsilməsin! Qoy, çırağımız sönməsin!...»

Heydər Əliyev kimi dahi bir şəxsiyyətin, qurucu, yaradıcı bir insanın, ümummilli liderin arzuları daim çiçəkləyəcək, ideyaları daim yaşayacaq. Onun gecəli-gündüzlü səyi, zəhməti ilə dünya dövlətləri arasında tanınan, sosial-iqtisadi inkişaf yolu keçən Vətəmində-Azərbaycanda dövlətçiliyi gündən-günə möhkəmləndirən, onu qidalandıran dağ çaylarının suyu heç vaxt, heç zaman qurumayacaq. Bağlarda, pakrlarda, prospektlərdə, küçələr boyunca sıralanan ağaclar heç vədə kəsilməyəcək, onlar daha da qol-budaq açacaq, yaşllaşacaq. Hər evin, hər od-ocağın işığı, çırağı bundan sonra daha da gurlaşacaq, şöləsi güclənəcək, ölkənin başı üzərində Günəş daim nur saçacaq...

*Gülağa QƏNBƏROV,
inşaat və memarlıq doktoru,
«Gülağa Qənbərov fondu»nun Prezidenti,
Moskva şəhəri.*

HEYDƏR BABA

*Heydər baba, şeytan bizi azdırıb,
Məhəbbəti ürəklərdən qazdırıb.*

ŞƏHRİYAR

Heydər baba, Qafsan, Qafqaz oğlusan,
Başı qarlı zirvə kimi ulusan.
Sanki «Dədəm Qorqud»un bir qolusan,
Həmişə gözü tox, könlü dolusan.
Dediyin kəlamlar yadigar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Göz açdın dünyaya gözəl məkanda,
Dahilər yetirən nəqşi-cahanda.
Boya-başa çətdin çətin zamanda,
Öz yerini tutdun Azərbaycanda.
Azərbaycan şanlı bir diyar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Heç boş-bekar dayanmadın arada,
Qoydun ali təhsili də arxada.
Böyük-böyük vəzifələr dünyada,
Sənə qismət oldu əsl mənada.
Öz işində hərə peşəkar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Sevgidə də taleyiniz gətirdi,
Tanrı Sizə əziz bir pay ötürdü.
Göydən yerə bir məleykə yetirdi,
Zərifəydi — zərif güllər bitirdi,
Ətrindən cəmiyyət qoy xumar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Dünya bir yanaydı, o bir yanaydı,
Həm sevgili, həm də alim anaydı.
Yeri gah ev, gah da xəstəxanaydı,
Hələ günəş kimi gərək yanaydı,
Çox tez söndü! Ruhu qoy yaşar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Siyasi büronun üzvü olarkən,
Əsla baş qaldıra bilmədi düşmən.
Nefti, pambığıyla tanındı vətən,
Elm, mədəniyyət vurğunu tək sən,
İstədin ölkəmiz bayraqdar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Yağı düşmən güllədi şəhəri,
Aldın Moskvada bu bəd xəbəri.
Qanlı göz yaşıyla açdın səhəri,
Çatdırdın dünyaya həqiqətləri.
Bütün bəşəriyyət haqqa yar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun.

Heydər baba, düşmən səndən bac almaz,
Siyasətdə heç kəs sənə bacarmaz.
Eli sevən yaşa dolar qocalmaz,
Çorək boldur vətən oğlu ac qalmaz.
Süfrəsi bol ellər, obalar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun.

Labüd idi qayıdışın, xoş idi,
Ürəklərdə boran idi, qış idi.
Ölkə tamam fəlakətə tuş idi,
Cəbhə, arxa yaman qarışıq idi.
İstəyirdik sən tək xilaskar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

“Başçıları” öz yerində ötürdün,
Dərhal Gəncə qiyamını yatırdın.
Fitnələri aralıqdan götürdün,
Cəmiyyətə bir sabitlik gətirdin.
Az qalmışdı ölkə tarimar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Yaratdın müstəqil Azərbaycanı,
 Bəxş etdin xalqına demokratiyanı.
 Sən ey zamanların şöhrəti-şanı,
 Heyrətə gətirdin Azərbaycanı.
 Dünyaya sığmayan rəhbər var olsun,
 Təki vətənimiz bəxtiyar olsun.

YAP kimi bir partiyanı yaratdın,
 Kim sənə üz tutdu, onu yarıtдың.
 Əsrimizin sazişinə qol atdın,
 Dünya birliyinə ölkəni qatdın.
 Avropa Şurası havadar olsun,
 Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Otuz ildən çoxdur rəhbərsən, rəhbər,
 Bir öndər varmı ki, sənə bərabər?
 Qurub yaradırsan, çalırsan zəfər,
 Xalqa bəxş etdiyin bu xarüqələr
 Parlaq inkişafa səbəbkar olsun,
 Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Adınla bağlıdır şanlı qərinə,
 Ağıl külüngünü çaldın dərinə.
 Gəlırsən ellərin xeyir-şərinə,
 Nəmə də vermişən bəylə gəlinə.
 Həmişə arada etibar olsun,
 Təki vətənimiz bəxtiyar olsun.

Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!
 Heydər — xalq, xalq — Heydər
 tək şüar deyil,
 O, bizə sadəcə ıftixar deyil,
 Lidersiz bir millət bəxtiyar deyil,
 Torpağına sahib-ıxtiyar deyil.
 Xalq öz torpağına sahibkar olsun,
 Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Vətənin taleyi adınla bağlı,
 Ömrün keşməkeşli, qaralı-ağlı.
 Haqqı, ədaləti, vicdanı ağılı,
 Sən haqdan almısan, haqlısan haqlı.
 Həmişə əlində ıxtiyar olsun,
 Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Duruşunda qürur, alnında vüqar,
 Yurduna qırılmaz bir bağlılıq var.
 Aralıqda hələ paxıl, riyakar,
 Adamlar var — sənə müxalif çıxar
 Sağlam müxalifət-iqtidar olsun,
 Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Tanınırsan elm, sənət hamisi,
 Qibtə edir natiqlərin hamısı.
 Nitqin səlis, rəvan — dilin xalısı,
 Şah Xətai babamızın varisi.
 Yenə də qüdrətli hökmdar olsun,
 Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Sevməyirsən tamahkarı, harını,
Riyakarı, satqını, fərarini.
Millət dəstəkləyir hər qərarını,
Dilimiz haqqında buyruqlarını.
Dilimizə xor baxana ar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Heyrət etdim səndə olan yaddaşa,
Səksən azdır, bir səksən də vur başa.
Qoymadın daş ata qardaş-qardaşa,
Xalqımın inamı çırpılmaz daşa,
Ölkəmdə ədalət bərqərar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun.

Güneyli, qüzeyli bir yurdumuz var,
Alp Ər Tonqa kimi mərd Türkünüz var.
Himnimiz, gerbimiz, öz ordumuz var,
Fəqət Qarabağ tək bir dərdimiz var.
Sənə, baş komandan, Tanrı yar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Ölkəmizdə tərəqqi on, yüz deyil,
Uğurları görməyən göz, göz deyil.
Nazirlərdən birincilər az deyil,
Təhsildə də yenilik çox, söz deyil.
Bu həqiqət niyə bəs inkar olsun?
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Xeyir-dua verdin «Bakı-Ceyhan»a,
Axacaq Xəzərin nefti cahana.
Cənubi Qafqazdan üzü o yana,
Qərb valeh olubdur Azərbaycana.
Bizim nəсібimiz ixtiyar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Hələ ki, işsiz də, tənbel də vardır,
Yaxşı ki, arzular güllü-bahardır.
Yeni iş yerləri açılacaqdır,
Günəş ömrümüzə saçılacaqdır.
Xalqımız sabaha ümidvar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun

Heydər baba, millət sənin balandır,
Milyonçunun könül evi talandır.
«Can-can» deyən məmur sözü yalandır,
Sənə ancaq məzlum kütlə qalandır.
Könüllərdə gül açsın, bahar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Müdrüksiniz, tərifə heç lüzum yox,
Dahisiniz dühanıza sözü yox.
Zərdüştsünüz, başqa cürə yozum yox,
Xalqın deyir bunu, təkcə özüm yox.
Xalq öz liderinə dost, həmkar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Səndən ilham alan İlham ərdir, ər,
Sözündə qətiyyət, işində təpər.
Avropa, ABŞ da xoş üz göstərər,
Evində böyüyür balaca Heydər.
Ona gələcəkdə uğurlar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

İlhamın güclüdür neft siyasəti,
Dünya dillərində sözü-söhbəti.
Atası tək vardır fəhmi, cürəti,
İdmana sevgisi, hüsnü-rəğbəti,
İdmançılar cəsur, inadkar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Rusca, ingiliscə danışan zaman,
Rus da, ingilis də İlhamı heyran.
Onu dəstəkləyir hər sadə insan,
Sadə, təvazökar şəxs olduğundan
Həmişə qayıqıkeş, lütfkar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Prezidentliyə oldu namizəd,
Hər bir çıxışında məzmun, bəlağət.
Xalq ona göstərdi etimad, rəğbət,
Alınına yazılıb bu şan, bu şöhrət.
Sözü bütöv olsun, düz ilqar olsun!
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Ucadır bəxti tək qəddi-qaməti,
Üzündə parlayır ulduz qisməti.
Çiyində vətənin dərdi, möhnəti,
Qolunda xalqının gücü, qüdrəti
Daha da qüdrətli, əzimkar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

Hələ ki, işsiz də, tənbel də vardır,
Yaxşı ki, arzular güllü-bahardır.
Yeni iş yerləri açılacaqdır,
Günəş ömrümüzə saçılacaqdır.
Xalqımız sabaha ümidvar olsun,
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun

Tale həmişəlik sənə yar olsun,
Qızın, oğlun, nəvələrin var olsun.
Arzuların dadlı, ilk nübar olsun,
Tərmanın önündə sar şikar olsun,
Düşmənin gözüne dünya dar olsun
Təki vətənimiz bəxtiyar olsun!

*Tərlan NOVRUZ,
professor,
sentyabr 2003-cü il.*

JURNALİSTLƏRİN BÖYÜK DOSTU

Ötən əsrin altmışıncı illərinin axırları idi. «Pravda»nın xüsusi müxbiri Leonid Tahirov Bakıdan mənə zəng vurub soruşdu:

— Aldığımız məlumata görə, Qarabağın bəzi kolxozlarında camaatın əzab-əziyyətlə hasilə gətirdiyi pambıq vaxtında yığılmadığından qarın altında qalıb çürüyür... Sizin «Kommunist»dəki yazınızda belə bir fakta təsadüf etdim. Bu nə dərəcədə doğrudur?!

— Bəli, elə məqalədə göstərilən kimidir, — dedim.

O, təəssüfləndi və bəzi əlavə faktlar alıb dəstəyi yerə qoydu.

Bu yeganə fakt deyildi. Respublikada kənd təsərrüfatı böhranlı günlər keçirir və təəssüf doğururdu. Kolxoz və sovxozlarda özbaşınalıq, durğunluq mühiti yaranmışdır. Respublika rəhbərlərinin rayonlara səfəri, qonaq otaqlarına baş çəkmək və ya ötəri yığıncaq keçirməklə məhdudlaşırdı...

Heydər Əliyevin Mərkəzi Komitəyə birinci katib gəldiyi gündən respublikada mənzərə dəyişdi... Çünki o, kəndin

vəziyyətini kimdənsə soruşmaqla kifayətlənmirdi, özü rayonları, kəndləri bir-bir dolaşırdı.

Ağdamın Qərvənd kəndində, qızmar günəş altında dayanıb, zəhmət adamları ilə necə də səmimi söhbətlər aparırdı. Adamlardan bir-bir hal-əhval tutur, dərd-sərini soruşur, əyilib torpağa əl gəzdirir, pambıq bitkisinin inkişafı ilə maraqlanırdı. Aralıda dayanan əli kətmənli qadına yaxınlaşıb, onun dolanışığı barədə soruşdu, qadın təşəkkürünü bildirərək dedi:

— Yoldaş Əliyev, sağlığınıza heç bir korluğumuz yoxdur! Elə Bakıdan ki gəlib, günün bu istisində bizim halımızı soruşursan, bu bəsdə. Ömrün uzun olsun!

— Neçə övladınız var, — Heydər Əliyev soruşdu.

Qadının ismətli çöhrəsinə xəfif qızartı çökdü. Rəhbərin ondan cavab gözlədiyini görüb handan-hana dilləndi:

— Nə bilim, vallah, var dayna... səkkiz nöğərin var...

Qadının səkkiz övladının olması Heydər Əliyevi necə də sevindirdi! Və soruşdu:

— Yaxşı saxlayıb, oxuda bilirsinizmi?

— Niyə oxumurlar ki, başına dönüm. Hamısı məktəbə gedir. Çətinliyimiz, bircə kitab sarıdandır. Uşaqlara kitab tapma bilmirəm. Kəndçi adamıq, dayna. Şəhərə-zada ayağımız düşmür, səhər çıxıb, axşam evə qayıdırıq.

Heydər Əliyev qadını əmin etdi ki, onun məktəbli uşaqlarının bütün dəftər-kitabını, digər dərs ləvazimatını özü alıb, iki-üç günə göndərəcək...

Ölkə başçısının qayğısını hiss edən pambıqçı qadının sevincindən ürəyi köksünə sığmırdı...

Heydər Əliyev başqa kolxozlara üz tutdu. Gün günortadan əylirdi. O sanki yorulmaq bilmirdi. Qarabağlı kəndinin tarlalarında oldu. Kolxozçular bayram təntənəsi ilə onu dövrəyə aldılar. Burada əlində bel kənarda dayanmış bir suçu ilə söhbət edən Heydər Əliyev ondan soruşdu:

— Maşının var?

— Xeyr, yoxdu, amma pulunu toplamışam. İlin axırınacan almalyam, hələ növbəm çatmayıb.

— Bəlkə sizin növbənizi tezləşdirək, -deyərək əlini onun çiyninə qoydu.

Suçunun baxışları duruldu, bilmədi ki, ona necə razılıq etsin... Heydər Əliyev üzünü Azərıtıfəqın sədrinə tutaraq:

— Sizə üç gün möhlət verirəm, — dedi. — Bu kişinin alacağı maşın qapısında olmalıdı...

Heydər Əliyev hər gəlişi ilə kəndlilərə böyük bir ruh yüksəkliyi bəxş edirdi. Hamı hər yerdə həvəslə, yorulmaq bilmədən çalışırdı. Çünki respublikanın başçısını hər an öz yanlarında hiss edirdilər. Daha onların ruzusu qarın altında qalıb çürümürdü. Yay qurtarmamış məhsul toplanışı da başa çatırdı. Heydər Əliyevin vaxtında təsərrüfat mexanizmi bax belə qurulmuşdu.

Qəzetimizin elə bir nömrəsi olmazdı ki, Heydər Əliyev onun bir cümləsini belə nəzərdən qaçırsın. Ağdamda «Lent kəsilmədi» başlığı altında felyeton yazmışdım. Orada məktəb tikintisinin gecikməsi tənqid olunurdu. Üç gündən sonra

bu yazı ilə əlaqədar olaraq Bakıdan, Xalq Nəzarəti Komitəsindən xüsusi komissiya gəldi. Respublikanın rəhbəri felyetondakı faktları oxuyub narahat olmuşdu. Və göstərilən nöqsanların səbəblərini araşdırıb, onun aradan qaldırılması barədə şəxsən özü göstəriş vermişdi...

Mil-muğan zonasında suvarma kanallarının çəkilişi ləngiyirdi. Səbəbini araşdırıb, «Baş üstə» sərlövhəli felyeton yazmalı oldum. Mərkəzi komitənin birinci katibi Heydər Əliyev oxuyub, felyetonun üstünə dərkənar qoymuşdu. Və kanal tikintisindəki geriliyin aradan qaldırılması haqda göstəriş vermişdi.

Respublika qəzetində işlədiyim yarım əsrə yaxın bir müddətdə Heydər Əliyev yeganə birinci katib idi ki, yazdıqlarımızla maraqlanır və qaldırılan hər bir məsələyə öz münasibətini bildirirdi.

Bir gün mərhum redaktorumuz Ağababa Rzayev işçiləri təcili kabinetinə dəvət etdi:

— Heydər Əliyev yoldan mənə zəng vurmuşdu, -dedi. — Redaksiyamızın kollektivinə təşəkkür etdi və tapşırırdı ki, onun razılığını sizə çatdırım.

Mərkəzi Komitənin Birinci katibi nədən razı qalmışdı, Bakının restoranlarında, yeməxanalarında əcnəbi ölkələrin, milli ruhumuza yad olan caz, lüzumsuz, yabançı musiqilərin çalınmasının tənqidindən. Respublikanın rəhbəri redaktora razılıqla demişdi ki, siz bu cür yazılarla bizə kömək edirsiniz.

Heydər Əliyevin mətbuata göstərdiyi bu cür diqqət, isti münasibət qəzetimizin və qəzetçilərin həm nüfuzunu artırıldı, həm də məsuliyyət hissini. Bütün bunları xatırladıqca, belə bir nadir şəxsiyyətin aramızdan getməsi, yaşlı nəslin nümayəndəsi kimi, məni hədsiz kədərləndirir.

Allah qəni-qəni rəhmət eləsin!

*Əli İLDIRIMOĞLU,
yazıçı-publisist,
respublikanın əməkdar jurnalisti.*

DAHİLƏR DAHİSİ

Dünyanın adi günlərinin birində qədim Oğuz elində adi bir ailədə hamı kimi doğuldun. Hamı kimi birgə ömür yaşadın. Amma bu ömür payını hamı kimi adi yaşamadın. Bir insan ölümü çərçivəçini vurub dağıtdın, dünyanı heyretə gətirən naxışlar vurdun öz həlalca ömrünə.

Bəlkə tanrı xoş vaxtında verdi səni dünyaya. Bəli, təkcə Azərbaycana deyil, dünyaya verdi.

Xalqların böyüklüyü, kiçikliyi onun nə ərazisi, nə də əhalisi ilə ölçülür.

Dünya tarixinə, mədəniyyətinə verdiyi şəxslərlə böyük olur xalqlar.

Onsuz da böyük olan xalqımı bir boy da böyüdən dahi, tanrı sənə çox şey vermişdi. Ən böyük vergisi isə el məhəbbəti, torpaq sevgisi idi. Bu məhəbbətlə el ilə yaşadın, eli yaşatdın. Bu sevgi ilə torpağa getdin, torpağı yaşatmağa. Səni adilikdən uzaqlaşdıran, əbədiyyətə qovuşduran bir də ölümünlə də xalqa xidmətin idi.

Bütün dahilər öz həyatları, yaratdıqları ilə dünyada qaldılar. Sənin ölümün də həyatın kimi içindən yoğrulub çıxdığın millətə, boy-boy pöhrələndiyin torpağına daha bir cəfəkeşlik oldu. Ulu xalqa Ulu öndər oldun. Xalqlar karvanına sarvan etmək üçün millətini Ulu tanrı nə vaxtsa, bir də gətirəcək səni dünyaya, verəcək böyük türk xalqına. Türkün böyüklüyünü gələcək nəsillərə tanıtmmaq üçün bir gün gələcək ulu türk xalqı «xoş gəldin, gəlişin mübarək, ey türk oğlu», deyib səni basacaq bağrına ana torpağın kimi, ey dahilər dahisi.

Əbədi insan!

Xuraman İSMAYILOVA

BU GÜN

Matəm içindədir Azərbaycanım,
Bədəndən ayrılır canımız bu gün.
Bu ağır itkiyə yer-göy ağlayır,
Elə bil ki, çatıb sonumuz bu gün.

Nələr bəxş etmədi o, bu millətə,
Vətəni çatdırdı şana, şöhrətə.
Qovuşdu haqq adlı əbədiyyətə,
Şöhrətimiz bu jün, şanımp bu gün.

Boyu bənzəyirdi vüqarlı dağa,
Dönmüşdü qüdrətdən yanan çırağa.
Cismin tapşırsa da ana torpağa,
Ruhu üfüqlərdə danımız bu gün.

Üç rəngli bayrağı qara bağladı,
Bütün türk dünyası matəm saxladı.
Ağır itki qəlbimizi dağladı,
Dondu damarlarda qanımız bu gün.

Nadir yetirmişdi onu zəmanə,
Tanrı payı idi Azərbaycan.
Pərvanəyəm, qaldıq biz yana-yana,
Qəmə bələnmişik hamımız bu gün.

Pərvanə ZƏNGƏZURLU.

SEVİNC PAYLAYAN

Amansız tufandı qəmin tufanı,
Sellərin üstündə yaş axıdırdı.
Dərd elə sıxırdı Azərbaycanı,
Daşın da gözündən yaş axıdırdı.

Arxamda qəm durdu, qabağımda qəm,
Qəm sağdan gələndə sola baxmışam.
Sanki qandal oldu ayağımda qəm,
Neçə qəm karvanlı yola baxmışam.

Görəsən nə idi günahı xalqın,
Əzablı yollarda bitib qalmışam?
Hələ tapılmırdı pənahı xalqın,
O qəm tünlüyündə itib qalmışdı.

Qəm çəkir gözünə dağ dağ üstə
Gözüm yaşınırdı dərdli gözlərdən.
Deyirdim: nə üçün bu torpaq üstə
Bir sevinc paylayan yaranmadım mən?

Sevincin toxumu olsaydı əgər,
Dən-dən dənələyib öpərdim onu.
Filçəkməz ağrını tək özüm çəkər,
Vətənim boyunca səpərdim onu.

Onda ərşə qalxaq min ah, min aman,
Səsimə aramsız bəm gətirirdi.
Bir gün Dəlidağdan, bir gün Murovdan,
Mənə xaral-xaral qəm gətirirdi.

Cəhənnəm zəbanı qalxırdı göyə,
Cənnət Qarabağın hər dərəsindən,
Çatmırdı ananın əli körpəyə,
Qız-gəlin keçirdi qəm bərəsindən.

Onda ağladırkı aşiq sazını,
Qədərsiz qəminə ortağ da yoxdu:
Dağlar da geymişdi qəm libasını.
Dərdini dağıdan bir dağ da yoxdu.

Xalqa uddurdu qan-qan deyənlər.
Qanan qanlıların bağı qan oldu.
Onda kürsülərdən nitq söyləyənlər
Beş günlük yalançı qəhrəman oldu,

Yağlı vədlər verib xalqı soyanlar.
Onu darda qoyub çəkildi, getdi,
Xalqın taleyini karta qoyanlar
Hərəsi bir yana əkildi, getdi.

Artdı işgəncələr, artdı əzablar,
Min-min ər oğlunun töküldü qanı.
Onda başa çıxdı başdan xarablar,
Bölmək istədilər Azərbaycanı.

Onda neçə azğın, quldur dəstəsi
Top-tüfəng diliylə ötəndə dil-dil.
Tanrı elçisinin ucaldı səsi
Dedi: Azərbaycan yiyəsiz deyil.

Altında, üstündə hər nəyi varsa,
Xalqın sərvətidir, xalqın malıdır.
Hər kim naqqalıqla baş apararsa,
Qanun qabağında dayanmalıdır.

Onda az olmadı söz də, söhbət də,
Onları kəsməyə can atdı elçi.
Qəmlə nəfəs alan bir məmləkətdə,
Sevinc möcüzəsi yaratdı elçi.

Hər an arxalandı xalq adlı dağa,
Gəldi harınlarla qabaq-qabağa,
Xalqı zəlil edib salıb çöllərə,
Göylə gedənləri endirdi yerə.

Dilində «Sülh» sözü ölkələr gəzdi,
Ölkədə ötənin səsini kəsdi.
Kimsə gedə bilməz, riskə getdi o,
Xalqı fəlakətdən xilas etdi o.

Çox ata qəlbinə verdi təsəlli,
 Çox ana gözünün yaşını sildi.
 Çox qolsuz qolundan yapışdı əli,
 Yox olmuş inamı dirildə bildi.

Bir də itirmədi heç kim başını,
 Dağdan uca tutdu elin başını.
 Şairin ilhamı coşdu təzədən,
 Təzədən çağladı Qədirin səsi.
 Koroğlu Qıratı mindi təzədən,
 Azad nəfəs aldı Odlar ölkəsi.

O xoş niyyətlinin, xoş ülfətlinin,
 Vətənə, xalqına sədaqətlinin.
 Xaini, satqını əsdirib zağ-zağ,
 Bakıya gəlişi vaxtına düşdü.
 Kədərli xalqıma sevinc paylamaq,
 Heydər Əliyevin baxtına düşdü.

Kələntər KƏLƏNTƏRLİ.

RUHU ŞAD OLSUN!

Gözlədik yolunu həsrətlə sənin,
 Gözün yolda qoydun doğma vətənin,
 İldırım tək vurdu qara xəbərin!
 Deyirəm: millətin başı sağ olsun!
 Qoy Heydər babanın ruhu şad olsun!

Qocayla qocaydı, uşaqla uşaq,
 Hər kəsə diqqətlə asırdı qulaq.
 Hamının qəlbində daim qalacaq!
 Deyirəm: millətin başı sağ olsun!
 Qoy Heydər babanın ruhu şad olsun!

Siyasəti güclü, zəkası dərin,
 Yeri görünəcək ulu Öndərin!
 Varisi görəcək qalmış işlərin
 Deyirəm: millətin başı sağ olsun!
 Qoy Heydər babanın ruhu şad olsun!

*Validə NURUYEVA,
 İqtisadçı.*

AY HEYDƏR BABA

Aldın qarşısını, aldın davanın,
Sülh məramı oldu sənin hər anın.
Xoş günlər uğrunda qaynadı qanın,
Ay Heydər baba.

Neçə məmləkətdən gəldi sorağın,
Bir bağbanı oldun sülh adlı bağın.
Azadlıq yolunda qalxdı bayrağın,
Ay Heydər baba.

Vəlvələyə saldı düşməni adın,
Vətənlə gurladı sinəndə odun.
Xalqla nəfəs aldın, xalqla yaşadın,
Ay Heydər baba.

Bu nəhəng siyasət meydanında sən,
Boylandın ətrafa uca zirvədən.
Yurdunda əridi nəfəsindən çən,
Ay Heydər baba.

Xoş günlər cücərdi hər addımından,
Qoymadın günahsız axıdılın qan...
Adınla bağlıdır bu Azərbaycan,
Ay Heydər baba.

Elşən ƏLİYEV.

ZAMAN KÖRPÜSÜ — ATADAN OĞULA YOL (Son söz əvəzi)

... **A**xı onlar bu körpüyə qədər çox yol keçmişdilər. Bu körpüyə qədər məhrumiyyətlər görmüş, tənələr, bohtanlar, təhqirlər eşitmişdilər. Bədxahlar, işbilməzlər, bəsirət gözləri qapalı olanlar yığın-yığın onların yolu üstünə çıxıb bu inam sahiblərini elə həmin bu yoldan döndərməyə cəhdlər etmişdilər. Hər şey mümkünsüz olanda onları basıb əzmək, cismən məhv etmək qəsdinə də dolmuş, dişləri qana batmış yırtıcısayağı qəzəb və hirs püskürmüşdülər. Amma yox...

Atanın müdrikliyi, iti ağı və zəkası bütün qaranlıqları parçalamış, dumanlıqları dağıtmış, yolları açmışdı.

Oğlun təpəri, cəsarəti, mərdliyi, bütün məqamlarda atasının yanında olmaqdan fəxarət duyması da ataya kömək olmuşdu. Ata onu başa düşən, onun olimpə doğru yolundakı ən dolaşq düşünləri açmaq elmini həvəslə öyrənən, oğlu yanında görəndə çəkdiyi zəhmətlərin hədəf olmadığını da yə-

qin edirdi. Oğul indi onun gözündə tək bir can, öz cismindən qopmuş bir cüz deyildi.

...Tarix bəzən elə ziddiyyətlərlə qarşılaşır ki, bu ziddiyyətlərdən baş açə bilməyən insanlar çox vaxt özlərinin keçməli olduqları körpüləri belə dağıdırlar. Bunun ağrısını isə cəmiyyət yaşayır. O oğul ağıllı oğul adlandırılı bilməz ki, yenisini qurmamış atasının qurduğunu söküb — dağıdır.

Böyük Atada bir əminlik vardır. O, yaxşı bilirdi ki, oğlu onun çəkdiklərini görüb, əzablarının şahidi olub. Gələcəyə doğru uzanan böyük ipək yolu əzəлиндən belə şümal və rahat deyildi. Bu yolun üstündə qalaq-qalaq qayalar var idi. Bu yol uçurumlardan, bəlalar gətirən yarğanlardan keçirdi. Bu yolun üstündə qan və fəlakət püskürən əjdahalar, divlər əyləşmişdi. Bu yolu tək cə güc ilə açmaq mümkünsüz idi. Bu yolu idrakin, zəkanın və ağılın gücü ilə açmaq olardı.

Ata bu yolu açmaq elmini öyrənmişdi. Hər ili on ilə bərabər olan yaşadığı ömürdə öyrənmişdi. Və oğul onun bu yolu necə açmağını görürdü.

Uşaq vaxtı hamımızın yarı qorxu və yarı heyərlə dinlədiyimiz nağıllardakı məşhur epizod sanki elə bu məqam üçün deyilib: «Ey oğul, gedərsən, yolun üstündə bir qalaça olacaq, kəmənd atıb, hasarı aşarsan, aşan kimi düşdüyn meydan od tutub yanacaq. Qorxma, vur özünü oda, oddan keçəndən sonra bir at görərsən, qabağında ət, bir it görərsən qabağında ot. Dəyişərsən, hər kəsə öz yemini verərsən. Sarayın sehirli qapıları açılar, amma hesab etmə ki, sınaqlar onunla qurtarır. Bu cəmiyyətdə haqqı, ədaləti bərpa etmək, həqiqəti bərqərar etmək tələbidir».

Bu, min illərin arasından müdriklərin təfəkkür süzgəcindən keçib gələn, öz doğruluğunu, düzgünlüyünü təsdiq etmiş düsturdur. Bu, xalq müdrikliyinin qırılmaz məntiqidir.

İndi kimsə düşünə bilər ki, Böyük Ata öz oğluna xüsusi bir elm öyrədib, xüsusi bir açar verib, bütün problemlərin həlli yollarını öyrədən elm, bütün müşkülləri asan edən, bağlı qapılara düşən açar verib. Yox, elə deyil. Böyük Ata öz oğluna həmin o yuxarıdakı nağıldan gəlmiş Qoca müdrikin yol üstə gördüyü — haraya necə getməyin mümkün olduğunu bilməyən, fikir dəryasına qərq olmuş gəncə verdiyi məsləhətin məntiqini öyrətmişdi. Öyrətmişdi ki, qurulanları qoru, alınanları al qaytar. İnsanların arasında haqqı, ədaləti bərqərar elə, onda sənin yolun aydın olar, açıq olar.

Böyük Ata öyrədirdi. Ürəyində insanlara məhəbbət işığı yandır, insanlar üçün yanan işıq gur olduqca, sən də yolun işıqlı olar.

Azərbaycan xalqı — azərbaycanlılar dünyanın müxtəlif ölkələrində — Azərbaycan Respublikasında, İranda, Rusiyada, Türkiyədə, Gürcüstanda, ABŞ-da, İngiltərədə, Almaniya, Fransada, Skandinaviyada, Baltikyanı ölkələrdə və digər yerlərdə yaşasalar da onları bir-birinə bağlayan olduqca möhkəm mənəvi-ideoloji vasitələr vardır: bu, ana dilidir, ata yurdu — Vətəndir, tarixən formalaşmış etnik, mədəni sistemdir... Və milli liderdir!.. Müşahidələr göstərir ki, Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyətində müstəqil Azərbaycan dövlətinin daxili möhkəmliyini, xarici (beynəlxalq) nüfuzunu qorumaq nə qədər möhtəşəm yer tutursa, Azərbaycan xalqının dünya azərbaycanlılarının milli birliyi, dünya xalq-

ları içərisində özünəlayiq mövqe qazanması uğrunda mübarizə də o qədər mühüm əhəmiyyət daşıyır. Görkəmli dövlət xadimi dəfələrlə qeyd etmişdir ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının inkişafında dünyanın müxtəlif ölkələrinə yayılmış azərbaycanlıların həmrəyliyi mənəvi-ideoloji, siyasi köməyi böyük rol oynayır — bir xalq olaraq əsas vəzifələrimizdən biri həmin həmrəyliyi gücləndirməkdən, həmin köməyin daha ardıcıl, daha intensiv xarakter almasını təmin etməkdən ibarətdir. Dünyanın müxtəlif ölkələrinə səfərlərində Azərbaycan icmalarının nümayəndələri ilə görüşüb onlara hərtərəfli dəstək verən Azərbaycan prezidenti dünya azərbaycanlılarının konsolidasiyası, milli birliyi uğrunda mübarizəni müstəqil Azərbaycan dövlətinin siyasəti səviyyəsinə qaldırmışdı.

Müşahidələr göstərir ki, dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə təkan verən ilk hadisə də Azərbaycan dövlətini (və dövlətçiliyini) gözləyən təhlükə oldu. Erməni qəsbkarlığına qarşı mübarizədə formalaşan həmin həmrəylik lazımı miqyas alıb tələb olunan effekti verməsə də, hər hansı milli təhlükə qarşısında birləşməyin ilk böyük təcrübəsini verdi. Lakin etiraf etmək lazımdır ki, bu, stixiyalı, inersiyalı bir həmrəylik idi, hələ ideoloji məzmun kəsb etməmişdi. Bunun üçün böyük ideologiya (və həmin ideologiya ilə silahlanmış milli lider!) lazım idi.

H.Əliyev dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi, milli birliyi uğrunda mübarizəyə respublikaya — Naxçıvana qayıtdığı ilk aylardan başladı. 1991-ci il dekabrın 16-da Naxçıvan MR-in Ali Məclisi hər il dekabr ayının 31-nin

Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik günü kimi qeyd olunması barədə qərar verdi. Həmin qərarın qəbul edilməsi Ali Məclisin sədri H.Əliyevin bilavasitə təşəbbüsü idi. Və 1991-ci ilin 31 dekabrı Naxçıvanda müxtəlif ölkələrdən, xüsusilə İrandan, Türkiyədən gəlmiş azərbaycanlıların iştirakı ilə bayram edildi. Naxçıvan MR Ali Məclisinin qərarı Azərbaycan Respublikası Ali Soveti tərəfindən qəbul edilsə də, Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi günü Azərbaycan Respublikası miqyasında yalnız 1993-cü ildə (yenə də H.Əliyevin təşəbbüsü ilə) qeyd edildi.

...Kim nə deyir-desin, cəmiyyətin və təbiətin ilahi bir nizama tabe olduğunu inamından məni heç nə döndərə bilməz. Bu ilahi nizam kainatda da var. Əgər kainatda bu ilahi nizam olmasaydı, milyon-milyon sayrışan ulduzlar xaotik hərəkətlə bir-birilə toqquşar, o cümlədən, həmin ulduzlardan biri kimi yerin özü də oda-alova bürünər, toza çevrilib kainata səpələnərdi. Eləcə də, təbiət və cəmiyyətin hər ikisində də daxili, gözəgörünməz bir harmoniya var. Bu harmoniya, bu ahəngdarlıq həyatın əbədiyaşarlığını təmin edir.

Bəli, xaosun gətirdiyi bəlalardan hifz edir, qoruyur. Mən çox istərdim ki, Azərbaycan xalqının son bir neçə yüz ildə yetirdiyi yeganə, nadir şəxsiyyət hələ uzun müddət yaşayıb qurduğu dövlətə, onun zinnətinə, dəyişən, dəyişdikcə daha da gözəlləşən həyatına fərəhlə baxaydı. Ancaq çox təəssüf tale onu bizə çox gördü. Həyatın ümumi pozulmaz qanunauyğunluqları var və biz onun qarşısında gücsüzük. Fəqət təskinliyimiz orasındadır ki, onun parlaq obrazı nəsil-nəsil insanların qəlbində əbədi yaşayacaqdır. Ancaq mən

burada bir həqiqətdən yan keçə bilmərəm. İlham Əliyev 15 oktyabr adlı zaman körpüsünü özü keçdi. Öz ağılı, öz gücü sayəsində. Riskli, qətiyyətli, düşünülmüş addımları ilə həmin körpüdən keçəndə onun sütunlarının, tağlarının qüdrətini, sarsılmazlığını bir daha gördük. Və bəlkə də, ona inam verən amillərdən biri də bu idi.

Yox, min dəfə yox. İlham Əliyev həmin körpünü tək-cə elə həmin gün keçməmişdi. İlham Əliyev bu körpünü çoxdan keçmişdi. Neft şirkətində birinci vitse-prezident olduğu, Milli Məclisin Avropa Şurasının Parlament Assambleyasındakı daimi nümayəndə heyətinin başçısı kimi mübariz fəaliyyət göstərdiyi və daha sonra Avropa Şurası Parlament Assambleyası sədrinin müavini və büro üzvü seçiləndə keçmişdi. Bunu bilməyənlər artıq gələcəkdə daha nəyisə bilməyə qadir deyillər. Bunu bilib inkar edənlər göydə günəşi görməyənlərdir.

...Dünyanın siyasət meydanında döyüş gedir. Bütün mövqelərdə tam hazırlıqla bütün gözlənilməzliklərə cavab verən dövlət başçımızın parlaq və aydın nitqlərini eşitdikcə, həmin zaman körpüsünü yada salmalı oluruq. Tale Azərbaycanın dövlət başçısını bütün Azərbaycan xalqının gözü qarşısında, həmin 15–16 oktyabr günlərində ilk və sərt, bəlkə də, bir qədər ədalətsiz və ağır sınağa çəkdi. Onu Böyük Atadan ayırıb qaraguruh seli ilə üzbəüz qoydu. Bu, taleyin dəhşətli zərbəsi idi. Amma o, bu zərbədən yayınmadı, bu zərbə ilə üzbəüz dayandı. Onu qabarmış sinəsi ilə saxladı. Seçdiyi yolun haqq yolu, həqiqət yolu olduğunu sübut etdi. Bəlkə də, bir vaxt onun böyük səmimiyyətini dərk et-

məyənləri tale daha dəhşətli cəzalara məruz qoyacaq. Qoy o vaxt onlar düşünməsinlər ki, bu cəzaları Tanrı onlara haqsız göndərib.

...Böyük Atanın uzaq gələcəyə zillənmiş baxışları həm də oğulun keçəcəyi yolu göstərirdi. Bu baxışların sahibi dünyanın harasında olmasından asılı olmayaraq, Vətəninə, yaxud okeanın o tayında, xitabət kürsüsündə, yaxud xəstəxana çarpayısında, öz ölkəsində, yaxud qürbətdə bütün gücü və enerjisi ilə Vətənin, hakimiyyətin idarəetmə pultu arxasında, yaxud da adi bir gəzintidə, fərqi yox idi, həmişə, bütün anlarda və bütün məqamlarda Azərbaycanla idi. Azərbaycanlı olmağı ilə fəxr eylədiyi xalqının arasında idi. Və həmin haqqında söhbət açdığımız baxışlar da bu xalqın, bu ölkənin gələcəyinə zillənmişdi, bu günümüzə zillənmişdi. O, bizim görə bilmədiyimiz uzaq gələcəyi çox aydınlıqla görə bilirdi.

Böyük Atanın oğlu isə təkcə özü bu yola çıxmırdı. Həm də atasının məənəviyatını, atasının qəlbindəki arzuları, istəkləri və buradaca daha konkret və aydın demək lazımdır ki, atasının ruhunu da öz xalqı ilə, millətilə birgə olmaq üçün öz varlığına köçürüb aparırdı.

Söhbət təkcə Böyük Öndərdən — Heydər Əliyevdən və onun oğlu — Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyevdən getmir, hərçənd ki, bu barədə danışmaq, öz sözünü demək, hər bir fikir sahibinin borcudur. Toplanan fikirlərin, sözlə çevrilmiş düşüncələrin ümumi axarından ictimai rəy formalaşır. Bu mənada, öz düşüncələrimi də elə bu konkret istiqamətdə qura bilərdim. Ancaq mən Heydər Əliyev deyəndə

Azərbaycanı görürəm. Artıq bu ad Azərbaycanla eyni mənəni ifadə edir. Azərbaycan sözünün sinonimik cərgəsinə daxil olan bu məfhum öz yerini əbədi tutmuşdur. Bu məfhum özünün dəqiq mənalardan birində — yəni Azərbaycan sözündə təzahür edir.

...Söhbət həm də zaman boyu yol gələn müdrik atadan gedirdi. Qoy onun simasında hər kəs tapındığı həqiqəti görsün. Bəsirət gözü açıq olanlar onsuz da Böyük Atanın simasında yenə Vətəni — Azərbaycanı görəcəklər. Bu isə, elə Heydər Əliyev deməkdir.

...Mən Zaman Körpüsündən danışiram.

Mən atadan oğula gələn yoldan danışiram.

Böyük Ata gələcəyi göstərirdi... Bu gələcək adlanan uzaqlığın yolu Zaman Körpüsündən keçirdi.

*Heseynbala MİRƏLƏMOV,
yazıçı-dramaturq.*

Bədii redaktoru *Abdulla Ələkbərov*
Texniki redaktoru *Telman Səmədoğlu*
Korrektorları *Əbülfəz Güləliyev, Rəsmiyyə Tağıyeva*

Yığılmağa verilib 10.11.2004. Çapa imzalanıb 30.11.2004.
Kağız formatı 70x100 ¹/₁₆. Ofset çapı. Sifariş 124. Tirajı 500.
Qiyməti müqavilə ilə.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin “Təhsil” nəşriyyatı
Bakı, 370073, Şəhriyar küçəsi, 6.